

1e Voortgangsrapportage 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Samenvatting.....	6
Opgave Strategie en omgeving.....	9
Opgave Assetmanagement.....	12
Opgave Keringen	16
Opgave Watersystemen	22
Reguleren van watertekort en wateroverlast	23
Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater	37
Vervullen van de maatschappelijke functie	40
Opgave Waterketen	45
Opgave Bedrijfsvoering	52
Belastingopbrengsten.....	56
Bestemmingsreserves.....	58

Inleiding

Met deze voortgangsrapportage wordt een eerste prognose van het jaarresultaat, de investeringen en de beleidsvoortgang over het jaar 2023 afgegeven. Deze prognose wordt vertaald in een wijziging op de door het algemeen bestuur vastgestelde begroting 2023.

Deze rapportage is de eerste in de reeks voortgangsrapportages in 2023. De opzet van deze voortgangsrapportage is in nauwe afstemming met het recent afgetreden algemeen bestuur tot stand gekomen. Daarbij is afgesproken dat de voortgangsrapportage een afwijkingen rapportage is. Alles wat afwijkt van wat in de begroting is voorgenomen, wordt gerapporteerd en toegelicht. Hierdoor kan de indruk ontstaan dat er veel afwijkingen zijn, maar de meeste doelstellingen uit de begroting liggen op schema.

In de volgende hoofdstukken schetsen wij het beeld van de status van het Wetterskip Fryslân volgens de zogenoemde trechtersvorm. Wij geven u in hoofdstuk 2 een totaal beeld van de beleidsmaatregelen, de financiën en maatschappelijke ontwikkelingen. Vervolgens zoomen we in hoofdstuk 3 in op de opgaves. Per opgave worden, zowel de inhoudelijke voortgang van de beleidsdoelen beschreven als de afwijkingen van de netto lasten en de voortgang van de investeringen. Daarnaast worden de risico's behorende bij deze opgave beschreven. Aanvullend worden de belastingopbrengsten behandeld en tot slot worden de ontwikkelingen in de bestemmingsreserves weergegeven.

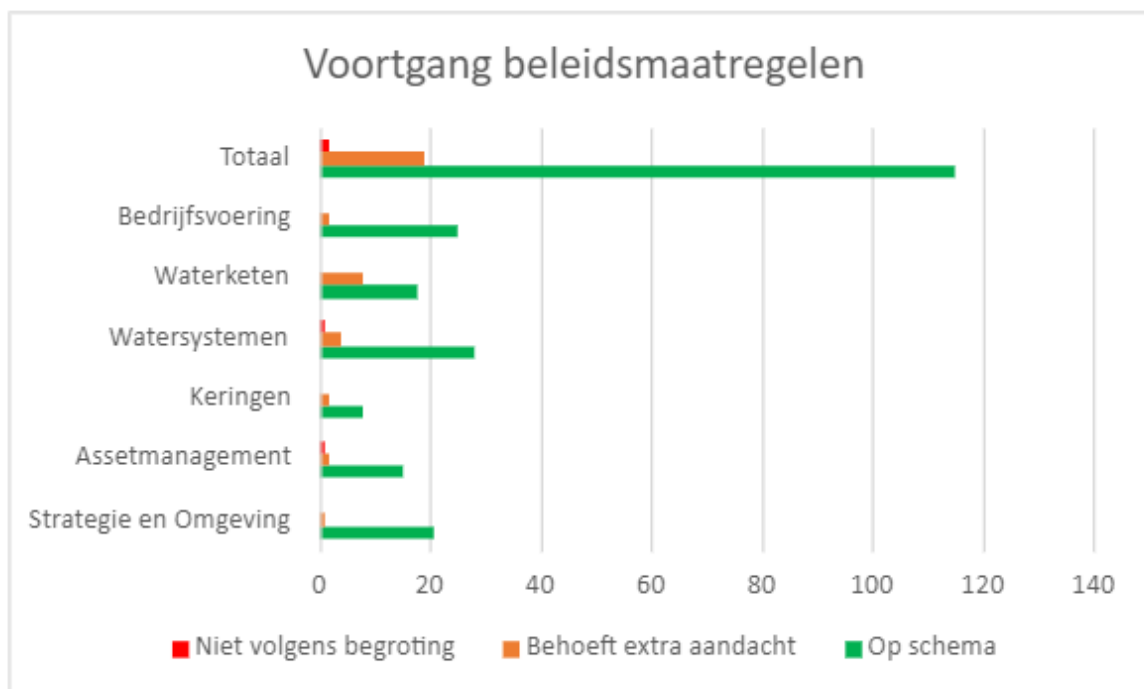
Samenvatting

Dit hoofdstuk geeft inzicht in het totaal beeld van de voortgang op basis van de gegevens tot en met maart 2023.

We beginnen om inzicht te geven in de voortgang van onze beleidsmaatregelen zoals deze in de begroting 2023 zijn opgenomen. Daarna geven we de laatste stand van zaken voor wat betreft de begroting weer.

Een nadere uitwerking van de beleidsmaatregelen en de stand van zaken van de begroting vindt u verderop per opgave nader toegelicht.

Beleidsmaatregelen

Deze tabel geeft een indruk van de voortgang van de beleidsmaatregelen. Over het eerste kwartaal 2023 liggen 115 van de 146 beleidsmaatregelen (79%) op schema. De afwijkingen worden in het vervolg van deze rapportage per opgave toegelicht. Omdat de voortgangsrapportage een afwijkingen rapportage is, wordt daar waar een beleidsmaatregel op "groen" staat, deze niet verder toegelicht.

Financiën

In onderstaande tabel is de 'Oorspronkelijke begroting 2023' de begroting zoals deze in december 2022 door het algemeen bestuur is vastgesteld.

In de kolom 'Wijziging begroting 2023' wordt de voorgestelde wijziging van de begroting weergegeven. Daar waar de begroting op dit moment niet toereikend is om de uit te voeren werkzaamheden te kunnen bekostigen, vragen wij via de voortgangsrapportage extra middelen aan. Hieronder en verderop per opgave worden de wijzigingen op de begroting nader toegelicht.

De laatste kolom laat de nieuwe of ook wel gewijzigde begroting zien.

Een aantal begrotingswijzigingen hangt samen met bij de jaarrekening 2022 ingestelde bestemmingsreserves. Het gaat dan om werkzaamheden die in 2022 gepland waren, maar door omstandigheden in 2023 worden uitgevoerd en waarmee in de begroting 2023 geen rekening was gehouden. Deze extra werkzaamheden leiden tot een begrotingswijziging in 2023, maar deze kan gedekt worden uit de extra onttrekking uit de bestemmingsreserves.

bedragen x € 1.000

Resultaat totaal	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Netto belastingopbrengsten	164.285	3.843	168.128
Netto lasten	175.756	5.451	181.207
Jaarresultaat voor onttrekking	-11.471	-1.608	-13.079
Onttrekking bestemmingsreserves	500	2.641	3.141
Onttrekking algemene reserve	10.971	-1.033	9.938
Te bestemmen resultaat	-	-	-
Voorstel dotatie bestemmingsreserves	-	-	-
Ten gunste/laste van algemene reserve	-	-	-

Per opgave zien de netto lasten er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Assetmanagement	2.931	0	2.931
Bedrijfsvoering	12.580	1.152	13.732
Keringen	28.730	542	29.272
Strategie & omgeving	10.502	160	10.662
Waterketen	45.759	239	45.998
Watersystemen	75.255	3.358	78.613
Eindtotaal	175.756	5.451	181.207

Toelichting op Wijziging begroting 2023.

Netto belastingopbrengsten

De verwachte belastingopbrengsten op basis van de laatste rapportage van het Noordelijk Belastingkantoor (NBK), zijn € 3,84 miljoen hoger dan begroot. Een nadere toelichting op deze stijging treft u aan onder het hoofdstuk Belastingopbrengsten. We hadden al een stelpost "risicovol opbrengsten begroten" opgenomen van € 1,0 miljoen, door de begrote lasten met dit bedrag te verlagen.

Netto lasten

De nettolasten vallen in totaal € 5,45 miljoen hoger uit dan de oorspronkelijke begroting. Hiervan wordt € 2,6 miljoen gedekt uit de bestemmingsreserves. Voor in totaal € 2,8 miljoen wordt een uitzetting van de begroting voorgesteld:

- + € 1,0 miljoen vanwege vrijval van de hierboven genoemde post “risicovol opbrengsten begroten”.
- + € 1,0 miljoen voor Bijdrage funderingsschade (conform besluit AB december 2022)
- + € 0,69 miljoen ten behoeve van watersystemen (bijdrage openbare lichamen en hogere brandstofkosten)
- + € 0,67 miljoen ten behoeve van keringen (minder activeerbare uren en hogere personeelskosten)
- - € 0,45 miljoen ten behoeve van bedrijfsvoering (meevallers bij o.a. dividend NWB en bouwrente)
- - € 0,10 miljoen ten behoeve van waterketen (meevallers bij afvalwaterbehandeling derden, afzet slibrestproducten, vertraging investeringen. Daarentegen wel hogere energiekosten)

Bestemmingsreserves

Bij de jaarstukken 2022 zijn een aantal bestemmingsreserves ingesteld met einddatum 31-12-2023. In deze voortgangsrapportage gaan we er van uit dat al deze bestemmingsreserves of worden ingezet in 2023 of vrijvallen per 31-12-2023.

Algemene reserve

Bij het vaststellen van de begroting 2023 is door het algemeen bestuur een amendement aangenomen om de tarieven aan te passen ten laste van de reserves. Op basis van de meest recente inzichten, kan de onttrekking aan de algemene reserve naar beneden worden bijgesteld van € 10,97 miljoen naar € 9,94 miljoen.

Investerings/verstrekkingen

Bij het vaststellen van de begroting 2023 heeft het algemeen bestuur de investeringsplanning 2023 vastgesteld. Zij heeft daarmee het dagelijks bestuur gemandateerd om die projecten tegen de vastgestelde kredieten uit te voeren. Afgesproken is dat het dagelijks bestuur deze kredieten met een separaat besluit moet verstrekken aan de organisatie. Pas dan kan het project daadwerkelijk worden gestart.

In de onderstaande tabel worden in de kolom Oorspronkelijke begroting 2023, de te verstrekken investeringskredieten 2023 weergegeven. Het gaat hier om kredieten van investeringsprojecten die in 2023 starten. Deze investeringen zullen in de toekomst tot kapitaallasten (afschrijving en rente) gaan leiden in de exploitatie. De Prognose 1 2023 geeft de verwachte verstrekkingen weer. De verschillen tussen de begroting en prognose worden toegelicht bij de desbetreffende opgave.

Het verschil tussen Bruto en Netto kan verklaard worden door bijdragen van derden die wij ontvangen voor de projecten die wij uitvoeren, denk hierbij aan subsidies, bijdragen van derden of co-financiering.

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Strategie en Omgeving	4.450	4.450	0	0	-/- 4.450	-/- 4.450
Keringen	15.564	15.564	22.181	16.710	6.617	1.146
Watersystemen	15.741	15.741	14.075	14.075	-/- 1.666	-/- 1.666
Waterketen	11.009	11.009	7.400	7.400	-/- 3.609	-/- 3.609
Bedrijfsvoering	4.101	4.101	4.101	4.101	0	0
Totaal	50.865	50.865	47.757	42.286	-/- 3.108	-/- 8.579

Opgave Strategie en omgeving

Portefeuillehouders: Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga

Beleidsvelden

- Bestuur en externe communicatie
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

Op dit moment wordt met andere overheden (samen)gewerkt aan een aantal strategische programma's die bepalend zullen zijn voor de toekomstige inrichting van de provincie Fryslân.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een programma onder de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX), een Rijksprogramma gericht op versterking en concretisering van de uitvoering van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Ten behoeve van dat programma heeft het rijk de provincies gevraagd om keuzes voor te stellen met betrekking tot het omgaan met de schaarse ruimte in ons land. Daarbij gaat het om thema's als klimaatadaptatie, herstel biodiversiteit, toekomst van de landbouw, energieopwekking en woningbouw. Vanuit een gezamenlijk opdrachtgeverschap hebben provincie en waterschap samen met andere overheden en organisaties een eerste concept opgesteld. Deze is nu voor consultatie vrijgegeven. Vóór 1 juli a.s. zal een ontwerp FPLG voor toetsing worden voorgelegd aan het Rijk. Het algemeen bestuur zal in juni om een eerste reactie worden gevraagd zodat deze nog kan worden meegenomen in het ontwerp.

Onder de paraplu van de NOVEX is ook het programma Water en Bodem sturend (WaBos) gelanceerd. In de kamerbrief die hierover in november 2022 is verschenen wordt het belang van het water- en bodemsysteem in de ruimtelijke ordening benadrukt. De uitgangspunten van het programma vormen daarmee een belangrijke basis voor de ruimtelijke keuzes die in NOVEX verband gemaakt moeten worden.

De Friese uitwerking van de structurerende keuzes van de WaBos-brief heeft plaatsgevonden in Fryslân Klimaatbestendig 2050+ (FK2050+). In februari heeft het dagelijks bestuur het concept daarvan vrijgegeven voor de inspraak. In mei 2023 worden de inspraakreacties verwerkt in een definitieve visie. Deze wordt op 18 juli aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Het FK2050+ wordt onderdeel van de plancyclus van WF. Voor de provincie Fryslân is het een belangrijke bouwsteen voor de actualisatie van de omgevingsvisie. Het gehele visiedocument vormt input voor het FPLG en voor de provinciale NOVEX-puzzel, als zijnde de Friese vertaling van de Rijksbeleidslijn 'water en bodem sturend in de ruimtelijke ordening'.

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
Deelname OVEF en deelnemen aan regionale energie-initiatieven	Groen
Gebruiken overwinst windturbines voor versnellen en stimuleren energietransitie	Groen
Minder malen en malen in perioden dat duurzame stroom beschikbaar is	Groen
Monitoren van lachgas en methaan op rwzi's. Plan opstellen om emissie omlaag te brengen	Groen
Adviseren gemeenten over mogelijkheden warmte uit oppervlaktewater en afvalwater	Groen
Mogelijkheden verkennen om onze infrastructuur in te zetten voor energietransitie	Groen
BOVi en Blauwe drager vaststellen door AB	Groen
In beeld brengen kansrijke scenario's voor bijdrage robuust en veerkrachtig Fries Boezemsysteem	Oranje
Klimaatstresstest voor vitale en kwetsbare functies uit het deltaprogramma	Groen
Uitwerken en invoeren participatiebeleid	Groen
Opstellen en vaststellen nieuwe Inspraak- en participatieverordening	Groen
Ondersteunen waterschapsverkiezingen maart 2023	Groen
Aanbieden trainingsprogramma nieuw bestuur	Groen
Jeugdpanel in de loop van 2023 operationeel	Groen
Opstarten verschillende innovatieprojecten	Groen
Samenwerken met kennisinstututen aan onderzoeksprogramma's	Groen
Landelijk samenwerken aan educatiematerialen	Groen
Aanbieden om excursies op onze assets te boeken	Groen
Samen met andere partners werken in het jongerenproject Water en Klimaat	Groen
Organiseren gastlessen, projecten en excursies voor MBO-scholen	Groen
Ondersteunen Blue Deal programma gemeente Beira, Moçambique, op het gebied van sanitatie en stedelijk waterbeheer	Groen
Ondersteunen ARA Sul, Moçambique bij monitoring grondwatersysteem, vergunningverlening, verbeteren infiltratie en opstellen grondwaterbeheerplan.	Groen

Wat willen we bereiken?

Lange termijn verkenning boezemwatersysteem

Samen met de provincie Fryslân brengen we in kaart wat de gevolgen zijn van de verwachte klimaatverandering voor de boezem. Als tijdshorizon nemen we het jaar 2100. We identificeren knelpunten en schetsen mogelijke oplossingen. Voor de zomer van 2022 hebben we samen met de belanghebbenden de effecten van deze oplossingen in beeld gebracht. Ook hebben we bekeken of er oplossingen voor verder uitwerking af kunnen vallen.

Wat gaan we daar voor doen?

In de tweede helft van 2022 en in 2023 brengen we kansrijke scenario's in beeld die bijdragen aan een robuust een veerkrachtig Fries boezemsysteem

Voortgang maatregel

Er is veel inzet gepleegd op de afronding van FK2050+. Deze geeft richtinggevende keuzes voor het hele watersysteem, inclusief de boezem. Na vaststellen FK2050+ vervolgen we met fase 2. De vaststelling van fase 2 wordt verschoven naar medio 2024.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Strategie & omgeving	10.502	160	10.662
Eindtotaal	10.502	160	10.662

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 160.000 nadelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investerings

Voor 2023 staat er in totaal voor € 4,5 miljoen aan investeringen gepland. Dit is het restant van het krediet voor 'Zon op rwzi's'. De mogelijkheden om nog meer zonnepanelen op onze rwzi's te leggen, zijn nog zeer beperkt. We willen dit restant krediet de komende jaren dan ook gaan inzetten voor energemaatregelen. Wanneer duidelijk is welke projecten of programma's we met dit krediet gaan financieren, zullen wij dat melden in het eerst volgende P&C document.

De beschikbare krediet kan ook gekoppeld worden aan het krediet voor klimaatmitigatie, waar de komende jaren een krediet voor beschikbaar is. We kunnen de middelen dan inzetten voor maatregelen om uitvoeringsprojecten klimaatneutraal te maken. De ideeën daarvoor worden uitgewerkt ter voorbereiding op de begroting 2024. Daarbij zal ook gekeken worden naar de mogelijkheden van cofinanciering.

Risico's

Er zijn in de begroting geen risico's opgenomen die betrekking hebben op de opgave Strategie en omgeving. Er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan.

Opgave Assetmanagement

Portefeuillehouders: Frank Jorna, Gerben de Boer, Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Aanleg en onderhoud waterkeringen
- Inrichting en onderhoud watersystemen

Actuele ontwikkelingen en trends

De basis van assetmanagement is goed inzicht in ons areaal. Waar bevinden de assets zich, wat is hun conditie en onderhoudshistorie, welke beheerplannen zijn nodig voor instandhouding en hoe zijn processen en datamanagement georganiseerd? Onze inspanningen in deze zijn gericht op het verbeteren van processen, het optimaliseren van data, het doorontwikkelen van inzicht in de kosten, het areaal op orde brengen en het doorontwikkelen van het onderhoudsproces. De legger (vastgesteld vanuit de Waterwet en de Waterschapswet) omvat de tekeningen en documenten waarop het hele werkgebied van het waterschap staat. We gebruiken de legger om het gebied te beheren en te onderhouden en daarvoor is het van belang dat de gegevens op de legger actueel zijn. In 2023 stellen we, net als in 2022, de wijzigingen in de legger vast. In dat verband werken we samen met de gemeenten aan het opstellen van de bijbehorende beleidsregels voor stedelijk water. Verder brengen we oeverconstructies in kaart en leggen we de natuurvriendelijke assets vast. Een andere actuele ontwikkelingen is de uitwerking van het Strategisch Assetmanagement Plan, dat begin 2023 door het bestuur is vastgesteld. Daar staan de activiteiten in die de komende jaren nodig zijn om assetmanagement verder te implementeren, zoals bijvoorbeeld de uitwerking van de risicomatrix.

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
We starten met het vastleggen van de installatieonderdelen van de rwzi's.	Groen
We werken de legger minimaal twee keer bij en leggen hem vast.	Oranje
We laten de beleidsregels voor stedelijk water vaststellen	Groen
We implementeren de processen voor de onderdelen inspecteren en beoordelen en vullen ontbrekende data in het beheerregister van de RWK en LWK aan	Groen
We leggen in het beheerregister oeverconstructies ten behoeve van vaarwegen vast.	Groen
Opnemen NVA's in de legger en vaststellen van de legger.	Rood
Vorbereiden van de opdracht voor de inventarisatie van alle walbeschoeiingen en overige oeverconstructies in de Friese boezem (voor zover van belang voor Wetterskip Fryslân).	Groen
De digitale infrastructuur gereed maken voor verwerking in het GIS met aanvullingen in het beheerregister.	Groen
Vervangen of verwijderen walbeschoeiing.	Groen
Besluitvorming en implementatie GeoAI. Ontwerp en implementatie schouw-zaaksysteem	Oranje
Kostenontwikkelingscenario's voor sifons.	Groen
Start vervangen van 2G- en 3G- units en afronden van de uitgefaseerde telemetrie-units.	Groen
Woudagemaal draait op fossielvrije brandstof	Groen
Toegangsbeveiliging (riool)gemalen vervangen	Groen
Plan van aanpak opstellen doorontwikkelen onderhoudsproces	Groen
Keuze inrichting ICT-systemen.	Groen
Implementatie van voorraadbeheer.	Groen

Wat willen we bereiken?

Continu legger

In 2022 is de legger vastgesteld. Deze vaststelling gebeurt periodiek waarbij we alle wijzigingen sinds de vorige leggestelling meenemen. Deze leggestelling is van belang voor de komst van de Omgevingswet. En voor de overgang naar een 'continu legger' waarbij we wijzigingen sneller en vaker verwerken. We passen de processen zo aan dat het mogelijk is om verschillende keren per jaar een legger vast te stellen.

Wat gaan we daar voor doen?

We werken de legger minimaal twee keer bij en leggen hem vast

Voortgang maatregel

In 2023 wordt de legger één keer bijgewerkt en vastgesteld (in september).

Wat willen we bereiken?

Natuurvriendelijke assets

Op dit moment ontbreken in de legger de natuurvriendelijke assets (NVA). Dit zijn voorzieningen die in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn aangelegd om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren. Denk aan natuurvriendelijke oevers en vispassages in luwe ondiepe waterzones.

Wat gaan we daar voor doen?

Opnemen NVA's in de legger en vaststellen van de legger

Voortgang maatregel

De Beleidsregels Integrale Legger moeten eerst worden aangepast en vastgesteld door het algemeen bestuur. De feitelijke leggestelling zal in het eerste kwartaal van 2024 plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?

Toezicht schouwwateren

We hebben steeds vaker te maken met periodes van droogte of juist met hevige regenval. Waterlopen die goed onderhouden zijn, in lijn met het vastgestelde ecologische ambitieniveau, zijn belangrijker dan ooit. Naast het onderhouden van onze hoofdwateren voeren we ook jaarlijks toezicht uit op het onderhoud van schouwwateren door eigenaren. Bij het toezicht zetten we slimme technieken in, zodat we het toezicht duurzaam en kosteneffectief kunnen blijven uitvoeren. Denk daarbij aan het inzetten van kunstmatige intelligentie (GeoAI). Hiermee kunnen we (gedeeltelijk) op basis van lucht- of satellietbeelden toezicht houden.

Wat gaan we daar voor doen?

Besluitvorming en implementatie GeoAI. Ontwerp en implementatie schouwzaaksysteem

Voortgang maatregel

Uit de pilot van vorig jaar zijn leerpunten naar voren gekomen die we dit jaar willen gaan toepassen op de volgende stap. Ook schouwen we jaarlijks het halve beheergebied. Vorig jaar hebben we het westen gedaan, dit jaar gaan we naar het oostelijk deel. Om ook die rayonbeheerders kennis te laten maken met het instrument GeoAI gaan we dit jaar daar verder met GeoAI en nemen daar de leerpunten in mee. Uitstel betekent dus niet dat we GeoAI niet toepassen maar het besluit over een definitieve implementatie nog niet hebben gemaakt. Dit levert geen extra kosten op, de jaarlijkse investering die we moeten maken voor het beeldmateriaal blijft bestaan. Omdat GeoAI op dit moment nog geen volledige vervanging van rayonbeheer is, worden daar nog wel interne uren gemaakt.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Assetmanagement	2.931	0	2.931
Eindtotaal	2.931	0	2.931

De afwijking ten opzichte van de begroting is minimaal binnen de opgave assetmanagement. Een aanpassing van de begroting is op dit moment niet nodig.

Investerings

Deze opgave heeft geen investeringen.

Risico's

De bij de risico's met betrekking tot de opgave Assetmanagement beschreven beheersmaatregelen worden ten uitvoer gebracht; er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan met betrekking tot de opgave Assetmanagement.

Opgave Keringen

Portefeuillehouder: Frank Jorna

Beleidsvelden

- Aanleg en onderhoud waterkeringen
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

De uitvoering van de begroting verloopt goed. De jaarlijkse cyclus van beheer kent geen bijzonderheden en de plannen voor de dijkversterking zijn volop in ontwikkeling. Deze laatste kennen wel grote onzekerheden maar die worden uitgewerkt en nog besproken met het algemeen bestuur in de komende periode.

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
Rapportage zorgplicht 2022 is klaar voor 1 mei 2023	Oranje
Memo Klaar voor het stormseizoen is klaar voor 15 december 2023	Groen
Plan van aanpak beoordelingscyclus 2023-2035 voor de zomer door DB vastgesteld	Oranje
Dijkversterking Koehool- Lauwersmeer	Groen
Uitwerkingsvoorstel overdracht primaire waterkeringen Waddeneilanden	Groen
Strategie grondbalans dijkversterking KLM	Groen
Strategie Werken in Natura2000 dijkversterking KLM	Groen
uitwerking integraal uitvoeringsplan infrastructuur Harlingen	Groen
Programma IJsselmeerkust verkennen maatschappelijke initiatieven	Groen
Verbeteren 30 km regionale keringen(vh BM)	Groen

Wat willen we bereiken?

Beheer en onderhoud van dijken

Dijken, duinen, sluisen, gemalen, uitwateringsduikers en inlaten langs de Noordzee, Waddenzee en het IJsselmeer moeten veilig zijn voor in het stormseizoen dat op 1 oktober begint. Alle werkzaamheden die daarvoor nodig zijn, vallen onder onze 'instandhoudingsopgave' en zijn onderdeel van onze zorgplicht. Zo herstellen we eventuele schade aan de dijk na het stormseizoen. Denk aan het herstellen van slechte delen van de asfaltglooiing. Verder onderhouden we de dijk door het beweiden met schapen. Ook houden we de graszoden op de dijk in goede staat.

We inspecteren de keringen volgens ons inspectieplan. Eventuele onvolkomenheden leggen we vast. Ook bepalen we wanneer herstel moet plaatsvinden. Daarbij maken we een afweging aan de hand van urgentie en risico's. Voordat het stormseizoen begint, testen we de sluitingsprotocollen voor de kunstwerken in de praktijk. Ook actualiseren we de bestrijdingsplannen voor hoogwater en controleren we het dijkbewakingsmaterieel en de hoeveelheden noodmaterialen. Voldoet de waterkering niet meer aan de normen, dan nemen we voorlopige maatregelen tot we de waterkering structureel kunnen verbeteren. Als onderdeel van de opgave assetmanagement werken we continue aan het op orde krijgen én houden van ons (digitale) datamanagementsysteem.

De dijk krijgt steeds vaker ook een publieke functie. Door deze ontwikkeling hebben we vaker overleg met initiatiefnemers van activiteiten. We staan dit vaak toe mits de activiteit geen gevolgen heeft voor de veiligheid, het beheer en/of onderhoud van de dijk, het geen commerciële activiteit is en de onderhoudskosten niet toenemen.

Wat gaan we daar voor doen?

Rapportage zorgplicht 2022 afronden

Voortgang maatregel

Inhoudelijk zorgen we goed voor onze dijken, maar de structurele organisatie en bemensing van de zorgplicht als kwaliteitsinstrument slaagt niet goed. Er wordt gewerkt aan een structurele inbedding. In VGR-2 zullen we over onze voortgang rapporteren.

Wat willen we bereiken?

Beoordeling waterveiligheid primaire waterkeringen

Als beheerder beoordelen we of onze primaire waterkeringen voldoen aan de geldende veiligheidseisen. De beoordeling is onderdeel van de wettelijke zorgplicht. We zorgen ervoor dat we de primaire waterkeringen tijdig aanpassen aan nieuwe technische inzichten of aan veranderende klimaatomstandigheden. De Omgevingswet vereist continu inzicht in de overstromingsrisico's van de primaire keringen. Elke 12 jaar moeten we een beoordeling uit hebben gevoerd. In 2022 is de vorige cyclus afgerond. Vanaf 2023 start de volgende beoordelingscyclus van 12 jaar die tot 2035 gaat lopen.

Wat gaan we daar voor doen?

Plan van aanpak beoordelingscyclus 2023-2025 afronden in zomer 2023

Voortgang maatregel

De 12-jarige planning van ons te beoordelen areaal is gereed. Het plan van aanpak wordt opgesteld zodra het nieuwe beoordelingsinstrumentarium (BOI2023) beschikbaar gesteld is door het Rijk. De eerste tekenen zijn dat dit beoordelingsinstrumentarium van het Rijk later komt dan verwacht, waardoor we het plan van aanpak mogelijk niet kunnen formaliseren in de zomer 2023.

Rapportage zorgplicht 2022 afronden

Voortgang maatregel

Inhoudelijk zorgen we goed voor onze dijken, maar de structurele organisatie en bemensing van de zorgplicht als kwaliteitsinstrument slaagt niet goed. Er wordt gewerkt aan een structurele inbedding. In VGR-2 zullen we over onze voortgang rapporteren.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Keringen	28.730	542	29.272
Eindtotaal	28.730	676	29.272

Toelichting op wijziging begroting 2023

Bij de opgave keringen is de prognose op basis van de ontwikkelingen in het eerste kwartaal 2023 dat het netto lasten niveau circa € 542.000 hoger uitkomt dan geraamd.

Deze belangrijkste ontwikkelingen zijn als volgt te verklaren:

Personeelskosten (€ 151.000 nadelig)

Er is sprake van een hoog ziekteverzuim. Daarnaast is er ook sprake van een aantal openstaande vacatures. Om de werkstroom niet noodzakelijk te laten stagneren wordt er daar waar nodig gebruik gemaakt van inhuur. De kosten van de benodigde inhuur worden niet volledig gecompenseerd door het personeelsbudget. Vandaar dat er sprake is van een overschrijding op de personeelskosten.

Activeerbare uren (€ 525.000 nadelig)

De productieve uren en daarmee de activeerbare uren blijven achter en is daarmee de improductiviteit hoger dan begroot, als gevolg van:

- hoog ziekteverzuim eerste kwartaal (vakgroep rond de 14%, ten opzichte van het gemiddelde ziekteverzuim van 6,3% binnen Wetterskip Fryslân);
- veel zwangerschaps- en ouderschapsverlof (nieuw voor vaders m.i.v. 2023);
- daarnaast wordt er menskracht ingezet op initiatieven die nog geen budget hebben. Projecten waar kosten voor worden gemaakt zoals de Waddenslibstrategie en Trajectaanpak Harlingen.

Als beheersmaatregel is inmiddels ingang gezet dat de betreffende vakgroepleiders meer en sneller de informatie over productiviteit ontvangen.

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 135.000 voordelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investeringsen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting per project weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afomingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Primaire Keringen	40.238	10.274	39.655	10.265	-/- 583	-/-9
Regionale Keringen	34.692	30.032	32.999	29.560	2.967	-/-472

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Krediet		Eindewerkinschatting (EWI)		Netto afwijking		Toelichting
	Bruto	Netto (A)	Bruto	Netto (B)	€ (B-A)	in %	
RK- Ruim baan voor Water	1.500	1.000	592	575	-/-425	42,5%	A

Toelichting op onder- of overschrijding

A. Ruim baan voor Water(onderschrijding € 425.000)

Redenen voor de onderschrijdingen zijn: aanbestedingsvoordelen en er is meer subsidie gegenereerd dan voorzien (ook uren). Daarnaast hoeft er geen gebruik gemaakt te worden van de risicoreservering, behalve voor brandstofcompensatie. Tevens was er sprake van enig minderwerk.

Verstrekingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-A)
Primaire Keringen	5.800	5.800	8.260	5.860	2.460	60
Regionale Keringen	9.764	9.764	13.921	10.850	4.157	1.086
Totaal	15.564	15.564	22.181	16.710	6.617	1.146

Toelichting op verstrekkingen

Primaire Keringen

De verwachte verstrekkingen aan netto investeringskredieten in 2023 zijn met € 60.000 verhoogd door het innovatieproject 'Kweldervegetatie en voorland', dat valt onder het innovatiebudget van het HWBP. Deze kosten worden voor 100% vergoed worden door het HWBP. Echter, doordat het interne tarief voor eigen personeel hoger ligt dan de tarieven waar HWBP subsidie voor verstrekt (Handleiding OverheidsTarieven (HOT) + tarieven), is hiervoor een netto krediet van ca. €60.000 aangevraagd. Het algemeen bestuur heeft hierover reeds op 23 mei 2023 een besluit op genomen.

Regionale Keringen

De verwachte verstrekkingen aan netto kredieten 2023 regionale keringen ligt € 1.086.000 hoger dan begroot. Hiervan heeft € 640.000 betrekking op door het algemeen bestuur in 2022 geautoriseerde, maar nog niet door het dagelijks bestuur verstrekte kredieten. € 425.000 bestaat uit het krediet welke voor het project Ruim baan voor water niet benodigd is en ingezet kan worden ten behoeve van het verbeterprogramma regionale keringen. De verwachting is alle beschikbare kredietruimte t/m 2023 ook daadwerkelijk aangevraagd wordt bij het dagelijks bestuur. Daarmee ligt het verbeterprogramma geheel op koers. Het verschil tussen het bruto krediet en het netto krediet bestaat uit subsidies die wij ontvangen op de projecten, waaronder een POP-3 subsidie.

Krediet reserve HWBP

In de algemeen bestuur vergadering van 21 december 2021 is besloten een kredietreserve HWBP te vormen. Deze wordt gevoed met restantkrediet bedragen die op basis van de eindwerk-inschatting van HWBP-projecten kunnen vrijvallen. Na goedkeuring van het algemeen bestuur kan (een deel) van de kredietreserve HWBP ingezet worden voor een HWBP-investering, zonder dat dit leidt tot een toename van kapitaalslasten in de meerjaren exploitatiebegroting. Het vormen van deze kredietreserve kan ook gezien worden als een beheersmaatregel om risico's binnen de HWBP-projecten in financiële zin te mitigeren. Conform het besluit wordt het algemeen bestuur middels de reguliere voortgangsrapportage over het verloop van de kredietreserve HWBP geïnformeerd.

Project	Fase	AB-Besluit	Bedrag
Koehool-Lauwersmeer	Verkenning	21-12-2021	950.000
Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog	Voorverkenning	21-12-2021	1.500.000
Koehool-Lauwersmeer	Planfase	21-12-2021	-/-535.000
Dijk- en duinversterking Schiermonnikoog	Verkenning	21-12-2021	-/-490.000
Lauwersmeerdijk	Realisatie	31-05-2022	160.000
Innovatie Kwelder en voorland	Innovatie	23-05-2023	-/-60.000
			1.525.000

Risico's

Interne uurtarieven

Het AB heeft bij het vaststellen van de begroting 2023 in december 2022 besloten om de interne uurtarieven die ten laste van de investeringsprojecten geboekt worden, niet te verlagen naar de lagere verrekenstarieven, zoals deze worden bepaald conform de systematiek de handleiding overheidstarieven (HOT). Dit in tegenstelling van eerdere keuzen. Dit houdt in dat interne uren voor de HWBP-projecten hoger uitvallen. Deze kosten zijn niet verrekenbaar met de subsidie. Als deze niet uit de risicoservering gedekt kunnen gaan worden dan zal er een aanvullend krediet aangevraagd gaan worden. Rond de zomer hebben we inzicht in wat de effecten zijn van dit besluit en kan er eventueel aanvullende besluitvorming van het AB nodig zijn.

HWBP regeling; "kleine kans groot gevolg" (=KKG)

De subsidieregeling Hoogwaterbescherming (HWBP) is in 2019 geëvalueerd en verbeterd, onder meer op het gebied van 'Kleine Kans, Groot Gevolg' risico's (KKG). Dit zijn risico's die zelden voorkomen, maar grote gevolgen hebben als ze zich voordoen, zoals een archeologische vondst of een failliete aannemer. Omdat deze risico's moeilijk te voorspellen zijn, kan de subsidie te hoog of te laag uitvallen. Daarom is er een nieuwe werkwijze ontwikkeld om de subsidiëring van KKG-risico's beter af te stemmen op de Regeling, die sinds eind 2022 geldt. Doel van deze regeling is om de niet beïnvloedbare projectrisico's voor een waterschap te mitigeren.

Er zijn twee manieren om met KKG-risico's om te gaan: voorwaardelijk beschikken en de hardheidsclausule. Bij voorwaardelijk beschikken wordt een KKG-risico uit de raming gehaald en wordt een subsidiebedrag en een verrekenafpraak vastgelegd. Bij de hardheidsclausule wordt een KKG-risico ook uit de raming gehaald, maar kan er extra subsidie worden aangevraagd als het risico tot een onredelijk gevolg leidt. Deze werkwijze geldt alleen voor risico's met een kleine kans en een grote impact, en verandert niets aan de reguliere risicovoorziening.

Opgave Watersystemen

Portefeuillehouders: Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Aanleg en onderhoud waterkeringen
- Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens
- Inrichting en onderhoud watersystemen
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

Sinds 1 januari 2023 zijn de opgave Boezem en de opgave Deelsysteem samengevoegd tot één opgave te weten Watersysteem. Deze rapportage loopt daardoor niet synchroon met de begroting 2023. Wel zijn alle maatregelen uit de huidige begroting opgenomen in deze voortgangsrapportage. De voortgangsrapportage is opgebouwd volgens de nieuwe doelenboom en kent 3 hoofdstukken te weten:

- Reguleren van watertekort en wateroverlast
- Beschermen en verbeteren van oppervlaktewater
- Vervullen van maatschappelijke functie

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
We verbeteren 30 kilometer aan regionale keringen	Groen
Inrichten bergingsgebied Bouwepet	Groen
Verkennen circa 500 hectare aan potentieel bergingsgebied	Groen
Maatregelen Deltaprogramma zoetwater uitvoeren	Groen
Aanbieden FPLG aan het rijk	Groen
6 gebiedsprocessen actief om doelstellingen veenweideprogramma te realiseren	Groen
Gebiedsplan Aldeboarn de Deelen afgerond	Oranje
Herijken veenweideprogramma 2021 - 2030	Groen
Implementatie aanpak hoogwatercircuits	Oranje
Implementatie funderingsaanpak	Oranje
Uitvoering innovatieve pilots op basis van veenweideprogramma 2021 - 2030	Groen
Vaststellen flankerend beleid	Groen
Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd en secundaire wateren	Groen
Start leggerproces met deel van de gemeenten	Groen
Vaststellen beleidsregels bebouwd gebied	Groen
voorbereiden integraal programma bebouwd gebied	Groen
We leveren 205 hectare op	Groen
Implementeren nota peilbeheer	Groen
Opstellen revisiepeilbesluiten Greidhoeke en Koningsdiep West	Groen
Vaststellen revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en de Linde	Groen
Gemalen reviseren, vervangen en amoveren in het gebied Greidhoeke	Groen
Implementeren beslisboom onderhoud beschoeiingen	Groen
Implementeren onderhoudsbestek maaien en hekkelen	Groen
Opstellen BOP's stedelijk water per gemeente	Rood
Afhandelen meldingen	Groen
Instellen van peilen conform peilbesluitenkaart	Oranje
Opstellen nota wateroverlast deelsystemen	Groen
Realisatie waterberging	Groen
Bepalen onderzoeksgebied en data voor Freshem	Groen
Bestrijden verdroging natuur in Regiodeal Zuidoost en beekdal Linde	Groen
Uitvoering geven aan enkele projecten waterconservering zandgronden	Groen
Vergroten bekendheid subsidieregeling	Groen
Houden van toezicht op nalevering Waterschapsverordening	Groen
Opstellen meerjarenplan handhaving	Groen
Uitvoeren van 7 van de in totaal 82 KRW maatregelen	Groen
Vaststellen doelen en maatregelen met vijf gemeenten	Groen
Actualiseren van circa vijf zwemwaterprofielen	Groen
Bijdrage leveren aan provinciale gebruiksvisie waterrecreatie	Groen
Baggerwerken voorbereiden	Groen
Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit	Groen
Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins	Groen
Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie	Groen

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Maatschappelijk doel:	Zorgen voor voldoende water voor de leefomgeving
Hoofddoel:	Het watersysteem zorgt voor de juiste kwantitatieve verdeling van water

Wat willen we bereiken?

Verbeteren boezemveiligheid

Wij willen dit langs de volgende sporen realiseren:

In het veiligheidsplan-II, opgesteld in 2014 en geëvalueerd in 2018, staan voor de boezem maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. De eerste maatregel betreft het realiseren van 1.500 hectare bergingsgebieden vóór het jaar 2035. De tweede maatregel is het uitbreiden van de Friese boezem met 600 hectare voor het jaar 2035.

Met de provincie, de natuurbeheerders en andere partijen bepalen we welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. Tijdens uitvoeringsprojecten werken we aan beide maatregelen. Waar mogelijk liften we mee op initiatieven voor gebiedsontwikkeling. Het veiligheidsplan, en daarmee ook de opgave voor de boezemgeving zullen we in 2023 of 2024 herzien op basis van de nieuwe klimaatscenario's.

Wat gaan we daar voor doen?

We verbeteren 30 kilometer aan regionale keringen

Voortgang maatregel

Deze maatregel hoor bij de opgave keringen.

Wat willen we bereiken?

Vergroten boezemcapaciteit

In het veiligheidsplan-II, opgesteld in 2014 en geëvalueerd in 2018, staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. De eerste maatregel betreft het realiseren van 1.500 hectare bergingsgebieden vóór het jaar 2035. De tweede maatregel is het uitbreiden van de Friese boezem met 600 hectare voor het jaar 2035.

Met de provincie, de natuurbeheerders en andere partijen bepalen we welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. Tijdens uitvoeringsprojecten werken we aan beide maatregelen. Waar mogelijk liften we mee op initiatieven voor gebiedsontwikkeling. Het veiligheidsplan, en daarmee ook de opgave voor de boezemgeving zullen we in 2023 of 2024 herzien op basis van de nieuwe klimaatscenario's.

Wat gaan we daar voor doen?

Inrichten bergingsgebied Bouwepet

Voortgang maatregel

In een gezamenlijke verkenning met It Fryske Gea is het gebied Bouwepet ten zuiden van Gytsjerk naar voren gekomen als een gebied dat geschikt gemaakt kan worden voor retentie. Met de inrichting van Bouwepet wordt ca. 85 hectare retentiegebied gerealiseerd dat in 2024 wordt afgerond. In de begroting is opgenomen dat we in 2023 0 ha bergingsgebied realiseren en in 2024 50 ha.

Verkennen circa 500 hectare aan potentieel bergingsgebied

Voortgang maatregel

De externe projectleider voert gesprekken met de Terrein Beherende Organisaties om te verkennen of de eerder geformuleerde uitgangspunten in het veiligheidsplan nog passend zijn. De eerste signalen geven aan dat er weinig bergingsruimte in de natuurgebieden is, omdat dit schade aan flora en fauna geeft. De externe projectleider levert de eindconclusie dit jaar op. Vervolgens worden de mogelijke opties opnieuw bekeken.

Wat willen we bereiken?

Deltaprogramma zoetwater

Het waterschap participeert samen met onze provincie in het landelijke Deltaprogramma Zoetwater. Doelstelling van het programma is de weerbaarheid tegen droogte en watertekorten te verbeteren door (grond)water vast te houden en zuinig om te gaan met (grond)water. Samen met de andere waterschappen en provincies in de zoetwaterregio Noord hebben wij voor de periode 2022 - 2027 subsidie aangevraagd vanuit het Deltafonds om maatregelen te treffen.

Wat gaan we daar voor doen?

Maatregelen Deltaprogramma Zoetwater uitvoeren

Voortgang maatregel

Het waterschap (en onze provincie) neemt in het kader van het programma deel aan het landelijk project Freshem, dat onderzoek doet naar zoet-zoutovergangen in de kustzones. Het project is inmiddels gestart en wordt de komende jaren uitgevoerd. Voor de zandgronden in ons beheergebied is een subsidieregeling door het bestuur vastgesteld waarmee we het vasthouden van (grond)water willen stimuleren. De regeling treedt voor de zomer van 2023 in werking. Met de provincie werken we samen aan de langjarige gebiedsontwikkelingen Linde en Koningsdiep om in die beekdalen ook water vast te houden.

Wat willen we bereiken?

Fries programma landelijk gebied (FPLG)

Wetterskip is actief betrokken bij de landelijk werkgroep van de Unie van Waterschappen, de provinciale regiegroep NPLG en de provinciale projectgroep FPLG. Alle waterthema's die van belang zijn krijgen een plek in de nieuwe plannen voor het landelijk gebied. Ook zal een nieuwe werkwijze ontstaan, waarbij de overheden gezamenlijk met de stakeholders de nieuwe doelen gebiedsgericht gaan programmeren en realiseren.

Wat gaan we daar voor doen?

Aanbieden FPLG aan het rijk

Voortgang maatregel

Afgelopen periode is in samenwerking met de provincie en andere partijen gewerkt aan het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG). Deadline is dat er op 1 juli 2023 een ontwerp gebiedsprogramma wordt aangeleverd bij het Rijk. We hebben inbreng geleverd op de thema's waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld om in de uitvoeringsfase te werken aan het realiseren van de doelstellingen van het FPLG op een manier die past bij het gebied.

Wat willen we bereiken?

Veenweidenprogramma 2021 - 2030

In 2021 hebben Provinciale Staten, het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân en betrokken gemeenteraden het Veenweideprogramma 2021-2030 'Foarut mei de Fryske Feangreiden' vastgesteld. Met de Friese veenweideaanpak willen we de uitstoot van broeikasgassen en de negatieve gevolgen van de bodemdaling door veenoxidatie beperken. Ook het aanpassen van het watersysteem aan klimaatverandering en een duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw zijn belangrijke doelen van deze aanpak. In zes gebiedsprocessen werken we samen met partners aan plannen of maatregelen om de veenweidedoelen te realiseren. Bij de vaststelling is afgesproken in 2022 en 2026 opnieuw te bekijken (herijken) of er aanpassingen nodig zijn in het Veenweideprogramma om de doelen te bereiken.

Wat gaan we daar voor doen?

6 gebiedsprocessen actief om doelstellingen veenweideprogramma te realiseren.

Voortgang maatregel

In alle 6 processen is afgelopen periode voortgang geboekt.

Uitvoeren van de gebiedsprocessen volgens Veenweideprogramma

Voortgang maatregel

In het eerste kwartaal is gestart met de praktijksimulatie voor het flankerend beleid. Daarnaast is voortgang geboekt op het ontwikkelen van het gebiedsplan. De landelijke ontwikkelingen rondom het NPLG vragen extra aandacht en hebben gevolgen voor het proces waardoor er meer tijd nodig is. Doel was het gebiedsplan 3e kwartaal 2023 af te ronden. Verwachting is dat het afronden van het gebiedsplan uitloopt tot begin 2024.

Herijken veenweideprogramma 2021 - 2030

Voortgang maatregel

Vorig jaar is afgesproken dat de herijking van het Veenweideprogramma doorschuift naar 2023 en meeloopt in het proces van opstellen van het FPLG. Door de vele onduidelijkheden die er nog zijn rondom het FPLG, zoals het nog ontbreken van een landelijke landbouwakkoord en het nog niet gereed zijn van het flankerend beleid, kan nu geen zorgvuldige herijking plaatsvinden. Herijking wordt nu doorgeschoven naar het eerste ijkmoment van het FPLG in 2025. Dan is er meer inzicht en kennis ontwikkeld om een goede herijking te kunnen doen. Uitvoering van het veenweideprogramma in de lopende gebiedsprocessen wordt overigens gewoon voortgezet.

Implementatie aanpak hoogwatercircuits

Voortgang maatregel

Door beperkte capaciteit is deze maatregel nog niet opgestart en loopt vertraging op. Dit wordt na de zomer verder opgepakt.

Implementatie funderingsaanpak

Voortgang maatregel

Na het besluit van het Algemeen Bestuur in december 2022 is gestart met het opzetten van het funderingsloket, het uitwerken van een subsidieregeling voor funderingsonderzoek en is een intermediair aangesteld die gesprekken heeft gevoerd met de zogenaamde 'code rood' gevallen. Tevens is gestart met het uitwerken van de vastgestelde moties en het begroten van de hieruit voortkomende kosten. Voor 2023 is aanvullend een bedrag van € 1.000.000 begroot en voor de jaren t/m 2027 is € 800.000 geraamd.

Uitvoering innovatieve pilots op basis van veenweideprogramma 2021-2030.

Voortgang maatregel

De uitvoering van de diverse pilots ligt op koers. Vooruitlopend op de bijdrage uit het Groeifonds worden nu voorbereidingen getroffen voor de beoogde proefboerderijen op de Hegewarren en binnen het proces van het Akkrumer Goedland.

Vaststellen flankerend beleid

Voortgang maatregel

Ontwikkeling ligt op koers. In eerste kwartaal van 2023 is gestart met de praktijksimulatie in het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen.

Wat willen we bereiken?

Programma stedelijk water

Het programma stedelijk water is een brede samenwerking tussen Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten en provincie Fryslân in het stedelijk gebied. De integrale thema's rond klimaat, waterkwaliteit, beheer- en onderhoud en data op orde komen hier samen. Het programma is erop gericht om de samenwerkingsovereenkomst en het bijhorende addendum tot uitvoering te brengen. Dit alles in het licht van nieuwe ontwikkelingen rond klimaatadaptatie, zoals hittestress, extreme wateroverlast en verdroging.

Wat gaan we daar voor doen?

Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd en secundaire wateren

Voortgang maatregel

Op grond van de Overeenkomst Stedelijk water 2016 (OSW 2016) worden door WF aan gemeenten een bijdrage verstrekt voor het onderhoud van de watergangen (hoofd-en secundaire watergangen) en een bijdrage voor onderhoud van open water/vijvers. In voorgaande jaren is met gemeenten gesproken over de hoogte van de bijdrage voor vijvers en open water zoals deze is opgenomen in de Overeenkomst Stedelijk Water 2016. Samen met gemeenten is ambtelijk een verduidelijking gegeven op de bestaande bijdrageregeling. Maart 2023 zijn de bij deze regeling behorende middelen vastgesteld door het AB. De beschikbaar gestelde middelen zijn vanaf 2023 verwerkt in de jaarlijkse bijdrage van WF aan gemeenten.

Vorbereiden integraal programma bebouwd gebied

Voortgang maatregel

Naast de implementatie van de Overeenkomst Stedelijk Water 2023, welke gaat over beheer- en onderhoud van watergangen/open water, is met gemeenten ook gesproken over de bredere context van waterbeheer in bebouwd gebied. Onderwerpen die hierbij horen zijn onder andere klimaat, afkoppelen van verhard oppervlak, bestrijding invasieve soorten, kwaliteit niet KRW wateren in bebouwd gebied. Medio 2023 zal hiertoe een voorstel worden voorgelegd aan het DO/PBOW.

Wat willen we bereiken?

Maatregelen verbeteren doelrealisatie

Voor de gebruikersfunctie landbouw is afgesproken dat we voldoen aan een gemiddelde doelrealisatie van minimaal 70% per peilvak. In de watergebiedsplannen is per deelgebied vastgelegd welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Daarvoor is draagvlak nodig. Er kan namelijk sprake zijn van conflicterende of van juist elkaar versterkende belangen. In gebiedsprocessen brengen we belangen bij elkaar en bereiden we samen met de gebruikers van het gebied maatregelen voor. Vanuit lopende gebiedsprocessen bereiden we maatregelen voor die bijdragen aan een gemiddelde van minimaal 70% doelrealisatie. Klimaatadaptatie is onderdeel van gesprek tijdens de planvorming en de gebiedsprocessen. Sturen op doelrealisatie zal een onderdeel van gesprek worden in het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) in het kader van water en bodem als sturende principes.

Wat gaan we daar voor doen?

We leveren 205 hectare op

Voortgang maatregel

Vanaf de tweede helft van 2022 zijn geen voorbereidingen gestart voor verbeteren van de doelrealisatie landbouw vanwege de nieuwe kabinetslijnen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) en het programma Water en Bodem sturend (WABOS). Die geven aan dat het watersysteem ingericht moet worden op een toekomst waarin het klimaat verandert en water meer bepalend wordt bij de ruimtelijke de inrichting van Fryslân.

Begin 2023 is de voorbereiding afgerond voor realisatie van diverse opgaven in de Graverijpolder, waaronder het verbeteren van de doelrealisatie landbouw. Aan de opgave (ruim 300 ha) lag een grofmazige modelberekening uit het watergebiedsplan Gaasterlân e.o. ten grondslag. Uit nadere beschouwing - rekening houdend met de huidige beleidslijnen - is geconcludeerd dat toch geen maatregelen noodzakelijk zijn ter verbetering van de doelrealisatie landbouw.

Wat willen we bereiken?

Peilbesluiten

De waterpeilen in het beheergebied zijn vastgelegd in peilbesluiten. Als de watergebiedsplannen klaar zijn, leggen we de actuele peilen vast in revisiepeilbesluiten. Peilafwijkingen die in de afgelopen jaren met een watervergunning zijn toegestaan, nemen we hierin mee. De revisiepeilbesluiten vormen de basis voor toekomstige partiële herzieningen, zoals vanuit de Watergebiedsplannen.

De uitvoering van de revisiepeilbesluiten is de afgelopen jaren vertraagd vanwege een interpretatieverschil met de provincie over het vervallen van de peilbesluitplicht in vrij afstromende gebieden. Hierover zijn in 2021 eenduidige afspraken gemaakt.

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren nota peilbeheer

Voortgang maatregel

De Nota Peilbeleid is in februari vastgesteld door het AB. Bij het opstellen van peilbesluiten wordt gewerkt volgens de Nota Peilbeleid. We zijn bij verschillende vakgroepen langs geweest, of gaan langs, om te informeren over de grootste wijzigingen.

Opstellen revisiepeilbesluiten Greidhoeke en Koningsdiep West

Voortgang maatregel

De revisiepeilbesluiten voor een deelgebied van de Greidhoeke en een deelgebied van Koningsdiep-West worden op dit moment opgesteld. Verwachting is dat deze rond het eind van het jaar in het stadium van de ontwerpversie zijn.

Vaststellen revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en de Linde

Voortgang maatregel

De revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en Linde zijn voor ca. 90% klaar. Er speelt op dit moment nog het vraagstuk hoe we omgaan met het vastleggen van waterpeilen in peilgebieden met een dik veenpakket, met name daar waar het veldpeil lager is dan het vastgestelde waterpeil. We hopen hier in de loop van mei duidelijkheid over te hebben. Daarna worden deze peilbesluiten afgerond tot een ontwerpversie die door het DB behandeld kan worden en ter inzage komen te liggen.

Wat willen we bereiken?

Programma actieve kunstwerken

We werken doorlopend aan het programma actieve kunstwerken. Doel is om het bestaande areaal actieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden. Dit doen we volgens een vaste werkwijze. Daarbij houden we rekening met beschikbare budgetten en (personele) capaciteiten. De komende jaren ligt de focus op het gebied de Greidhoeke. De Greidhoeke ligt grofweg tussen de steden Leeuwarden, Franeker, Bolsward en Sneek. In het gebied staan 191 gemalen. Dit is 20% van het totale areaal. De gemalen komen voor een groot gedeelte uit de jaren '80 en '90. In 2030 zijn alle (geautomatiseerde) assets in de Greidhoeke onderzocht en waar nodig gereviseerd of vernieuwd.

In de projectfase passen we de methodiek van duurzaam grond- weg- en waterbouw toe. Zo maken we duurzaamheid tot een integraal onderdeel in het ontwerp. Daarnaast werken we binnen assetmanagement aan standaardisatie waarbij we duurzaamheid, kosten en levensduur tegen elkaar afwegen.

Wat gaan we daar voor doen?

Gemalen reviseren, vervangen en amoveren in het gebied Greidhoeke

Voortgang maatregel

We zorgen er voor dat de (detail) planning 2024 gereed is voor de zomer 2023. Hiermee houden we rekening met budget en (personele) capaciteit. Op dit moment staat er voor ruim 13 miljoen aan projecten welke "obstakel" vrij zijn. Uiterlijk voor eind mei 2023 wordt er binnen deze lijst geprioriteerd en wordt de definitieve lijst vastgesteld. Ongeveer 60% van de lijst bestaat uit Greidhoeke Assets

Wat willen we bereiken?

Beheerplan waterlopen

Met het beheer en onderhoud van onze waterlopen zorgen we ervoor dat sloten voldoende water kunnen blijven aan- en afvoeren. Als waterschap willen we bij de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk rekening houden met de planten en dieren langs en in de sloot. In het beheer- en onderhoudsplan waterlopen staat beschreven wat wij hiervoor doen:

- Het uitvoeren van 'klein en groot onderhoud' van hoofdwaters in landelijk gebied. Denk aan maaien, hekkelen, baggeren, onderhouden van beschoeiingen en waar mogelijk inzaaien van een kruidenrijk mengsel om de biodiversiteit te vergroten.
- Toezicht houden op het ecologisch onderhoud van schouwwateren door eigenaren.
- Samenwerking met gemeenten voor onderhoud van waterlopen in bebouwd gebied.
- Het onderhouden van passieve kunstwerken, zoals dammen, duikers en sifons.
- Het bestrijden van exoten volgens het plan van aanpak plaagsoorten. Denk aan de grote waternavel, rivierkreeften en reuzebereklaauw.

- Het maken van afspraken met grondeigenaren over het zelf onderhouden van watergangen ('Right to Challenge') en het uitvoeren van bestaande contracten.

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren beslisboom onderhoud beschoeiingen

Voortgang maatregel

De beslisboom is opgesteld. Procesafspraken moeten nog worden gemaakt, ontwikkeling proces is opgestart.

Implementeren onderhoudsbestek maaien en hekkelen

Voortgang maatregel

Aanbesteding heeft plaatsgevonden, gunning volgt in juni.

Opstellen BOP's stedelijk water per gemeente

Voortgang maatregel

Het opstellen van de BOP's (beheer-en onderhoudsplannen) kan pas starten als de beleidsregels zijn vastgesteld. Daarna wordt de overdracht van de assets naar het waterschap uitgewerkt en worden de beheer- en onderhoudsafspraken vastgelegd in de Legger en/of de nog op te stellen BOP's. In 2024 wordt, in samenwerking met de gemeenten, gestart met het opstellen van deze BOP's stedelijk water.

Wat willen we bereiken?

Peilbeheer

In het beheergebied van Wetterskip Fryslân bevinden zich circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. De rayonbeheerder beheert deze peilen door middel van het gebruik van onze assets (stuwen, inlaten, gemalen, waterlopen, waterkeringen).

Bij iedere asset stellen we het peil in uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en software voor het bedienen van assets controleren we of het juiste peil is ingesteld.

Het beheren van de peilen is een continu proces waar rayonbeheerders, afhankelijk van de weersomstandigheden, een groot deel van hun beschikbare tijd mee bezig zijn. Daarnaast komen er meldingen binnen van te hoge of te lage waterstanden afhankelijk van de actuele weersomstandigheden. De rayonbeheerder reageert hierop door controle van het peil en eventueel het nemen van extra maatregelen. Tijdens periodes van droogte wordt waar nodig en waar mogelijk afgeweken van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van wateroverlast, anticiperen we juist door de peilen tijdig te verlagen, om extra berging te creëren.

Wat gaan we daar voor doen?

Instellen van peilen conform peilbesluiten kaart

Voortgang maatregel

In 91% van ons beheergebied zijn de peilbesluiten op orde. In 9% van ons beheergebied zit er verschil tussen het peilbesluitpeil en het beheerpeil. In veel gevallen is het beheerpeil het nieuwe peil wat nog via een revisie-peilbesluit vast moet worden gesteld.

Oorzaken: Er zijn locaties waar, met een goede reden, het vastgestelde peil echt niet meer te handhaven is. Hier is het beheerpeil lager ingesteld, maar dit moet nog worden geformaliseerd in een revisie-peilbesluit. Een andere oorzaak is dat er peilbesluiten zijn die nog zijn vastgesteld door voorlopers van Wetterskip Fryslân. Daar is toen de keuze gemaakt om het peil, dat is vastgelegd in het peilbesluit, lager te kiezen dan het beheerpeil, met de gedachte dat het waterpeil met de bodem mee kan dalen zonder dat er een nieuw peilbesluit nodig is.

Risico: De beheerpeilen hebben geen juridische status. Hierdoor bestaat het risico dat Wetterskip Fryslân bij een aansprakelijkheidsstelling voor geleden schade over moet gaan tot uitkering van een schadevergoeding.

Aanpak: Op dit moment is er niet voldoende capaciteit om met eigen mensen de resterende 9% op korte termijn weg te werken. Het plan is om hiervoor externe capaciteit in te zetten. Prioritering wordt door de werkgroep peilbesluiten en de vakgroep rayonbeheer gedaan. Daarnaast wordt er door rayonbeheer extra capaciteit vrijgemaakt om input te leveren voor de nog op te stellen revisie-peilbesluiten.

Wat willen we bereiken?

Actualisatie en realisatie wateroverlastbeleid

In het veiligheidsplan-II uit 2014 staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. Dit plan hebben we in 2018 geëvalueerd. Diverse ontwikkelingen die in de evaluatie zijn benoemd (zoals de visie Toekomst bestendig waterbeheer) vragen vanaf 2022 om actualisatie van het wateroverlastbeleid voor de deelsystemen. Voor de uitvoering van maatregelen is 2023 een overgangsjaar.

Wat gaan we daar voor doen?

Opstellen nota wateroverlast deelsystemen

Voortgang maatregel

De toetsing van onze watersystemen aan de regionale normering wateroverlast wordt in juni 2023 afgerond. Met de resultaten van de toetsing weten we hoe het met de kans op wateroverlast in onze polders en vrij afstromende gebieden gesteld is. De resultaten worden verwerkt in de beleidsnota omgaan met wateroverlast die in het najaar aan het bestuur wordt voorgelegd. De nota bevat het beleid en de maatregelen om wateroverlast tegen te gaan.

Realisatie waterberging

Voortgang maatregel

Er is 2,8 ha waterberging in de polders gerealiseerd. In de begroting is opgenomen dat we in 2023 10 ha realiseren.

Wat willen we bereiken?

Duurzaam beheer zoetwater deelsystemen

We werken de komende jaren aan een duurzame zoetwatervoorraad. In het Deltaplan Zoetwater zijn landelijk afspraken gemaakt over de uitvoering van maatregelen om watertekorten tegen te gaan in de periode 2022-2027. Voor ons waterschap gaat het om het uitvoeren van waterconserveringsmaatregelen in het zandgebied. Dat doen we in overleg met de streek en in projecten die we uitvoeren in het kader van de Regio Deal Zuidoost en het lopende gebiedsproces van beekdal Linde en gebiedscommissie Koningsdiep. Daarnaast starten we dit jaar met de subsidieregeling waterconservering. In totaal subsidiëren we voor 1 miljoen euro aan maatregelen.

Wat gaan we daar voor doen?

Bepalen onderzoeksgebied en data voor Freshem

Voortgang maatregel

Het waterschap (en onze provincie) neemt in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater deel aan het landelijk project Freshem, dat onderzoek doet naar zoet-zoutovergangen in de kustzones. Door electromagnetische metingen wordt bepaald op welke diepte deze overgangen voorkomen. De gebieden waar gevlogen (met een helikopter) gaat worden zijn bekend. Het project is inmiddels gestart en wordt de komende jaren uitgevoerd.

Bestrijden verdroging natuur in Regiodeal Zuidoost en beekdal Linde

Voortgang maatregel

In het gebiedsproces Linde, Polder IJkenverlaat wordt 40 ha gerealiseerd, dit gaat na de zomer in uitvoering. De maatregelen voor de zandgronden, levert circa 800 tot 1000 ha natuur en landbouw op. In 2023 wordt het grootste gedeelte uitgevoerd, mogelijke uitloop in 2024.

In de planning voor 2024 en verder:

- Water voor natuur en landbouw Oldelamer: 80 ha, afronding in 2024.
- Onderdeel van de Dulf Van Oordt's mersken: peil zandwinplas verder verhogen en maatregelen verdrogingsbestrijding natuur realiseren in gebied "Rome". De planning is dat het besluit voor het inrichtingsplan in 2023 plaatsvindt, start uitvoering in 2025.
- Water vasthouden bosgebied Oranjewoud (fase 2) 44 ha. Uitvoering in 2023, oplevering in 2024.

Uitvoering geven aan enkel projecten waterconservering zandgronden

Voortgang maatregel

Subsidieregeling start 1 juni 2023 voor grondeigenaren op de zandgronden, waarbij ze gestimuleerd worden water vast te houden in relatie tot de droogte.

Vergroten bekendheid subsidieregeling

Voortgang maatregel

De subsidieregeling waterconservering zandgronden is in februari 2023 in het bestuur vastgesteld. Met de regeling kunnen grondeigenaren in het zandgebied een subsidie aanvragen voor maatregelen om droogte en watertekorten tegen te gaan. De regeling wordt voor de zomer van 2023 opengesteld voor aanvragen. Via onze website, de medewerkers in het veld en de agrarische gebiedscollectieven communiceren we over de regeling.

Wat willen we bereiken?

Toezicht en handhaving

Door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met droogteperioden in voorjaar en zomer. We willen goed voorbereid zijn op deze situaties, zodat duidelijk is waar we in deze droogteperioden specifiek op toezien. Daarbij houden we rekening met (nieuw) beleid en nieuwe ontwikkelingen.

Wat gaan we daar voor doen?

Houden van toezicht op naleving Waterschapsverordening

Voortgang maatregel

Er is een toezichtsplan voor de grondwater- en oppervlaktewater onttrekkingen. De afgelopen jaren zijn er vaker periodes met weinig neerslag en veel verdamping voorgekomen. Er kan dan een onttrekkingsverbod/beregeningsverbod worden ingesteld, zoals in juli 2018.

Grondwateronttrekkingen bij bodemsaneringen en vergunningsplichtige onttrekkingen worden altijd gecontroleerd. In het 'beregenings' seizoen wordt er toezicht uitgevoerd om 'illegale' grondwaterbronnen op te sporen. Er wordt gewerkt aan een voorstel om de Waterschapsverordening m.b.t. onttrekkingen onder de 10 kuub aan te passen. Deze onttrekkingen moeten dan nog wel worden gemeld, maar er is dan geen verplichting meer om de jaarlijks onttrokken hoeveelheid te melden.

Er hebben zich nog geen incidenten voorgedaan in de periode waarover deze voortgangrapportage gaat.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Maatschappelijk doel: Zorgen voor schoon water voor de leefomgeving

Hoofddoel: Het watersysteem zorgt voor een juiste kwaliteit van water.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteit KRW-waterlichamen

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht lidstaten stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen. De doelen en maatregelen voor de KRW-waterlichamen (de grote wateren) zijn opgenomen in de Nederlandse plannen. Wetterskip Fryslân valt onder het stroomgebied van de Rijn. Om de zes jaar vindt herziening van de plannen plaats.

In 2021 is voor de periode 2022-2027 een nieuwe KRW-beslisnota voor het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) vastgesteld. De beslisnota bevat de doelen die we nastreven voor 24 waterlichamen een totaal aan 116 maatregelen, waarvan we er 82 moeten uitvoeren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het doen van onderzoek, het natuurvriendelijk inrichten van watergangen, het voor vissen passeerbaar maken van gemalen of het beheer van natuurvriendelijke assets. In 2022 zijn 5 maatregelen uitgevoerd. De overige maatregelen (34) worden door provincie Fryslân of gemeenten uitgevoerd.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoeren van 7 van de in totaal 82 KRW maatregelen

Voortgang maatregel

De verwachting is dat de 7 geplande maatregelen worden gerealiseerd. Het betreft inrichting van natuurvriendelijke oevers, 3 onderzoeken afgerond en 3 visknelpunten opgelost.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteitsdoelen niet KRW-wateren

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie Fryslân hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën: 1) wateren in landelijk gebied, 2) wateren in natuurgebied en 3) wateren in bebouwd gebied. Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee gaan we de komende jaren samen met de provincie Fryslân aan de slag.

Wat gaan we daar voor doen?

Vaststellen doelen en maatregelen met gemeenten

Voortgang maatregel

Er is een plan van aanpak opgesteld voor wateren in bebouwd gebied om huidige toestand in samenwerking met gemeenten te bepalen. Het plan is aan de orde geweest in het GAWO en PBOW. De eerste gesprekken met gemeente Súdwest-Fryslân zijn geweest.

Wat willen we bereiken?

Monitoring zwemwater

Wij monitoren jaarlijks de waterkwaliteit van zwemwateren. We stellen verbeterplannen ('zwemwaterprofielen') op voor zwemwateren die nog geen 'goed' of 'uitstekend' scoren. Samen met onze partners nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het kan hierbij om fysieke maatregelen gaan, maar ook om afspraken over communicatie, regelgeving, handhaving, taakverdeling en samenwerking. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de betrokken partijen zoals gemeenten, exploitanten en de provincie Fryslân. In sommige gevallen is er meer onderzoek naar de oorzaken van verontreinigingen nodig. Hierover maken we afspraken met de betrokken partijen.

Wat gaan we daar voor doen?

Actualiseren van circa vijf zwemwaterprofielen

Voortgang maatregel

Er is gestart met het actualiseren van profielen. Dit wordt in de loop van het jaar vervolgd en aan het eind van het jaar afgerond.

Bijdrage leveren aan provinciale gebruiksvisie waterrecreatie

Voortgang maatregel

In april 2023 heeft GS van de provincie Fryslan de gebruiksvisie Waterrecreatie vastgesteld. Zwemwaterkwaliteit is een van de onderdelen binnen deze visie. Zo wordt er o.a. een interactieve kaart opgesteld waar aangegeven staat waar er nieuwe zwemwaterlocaties mogelijk kunnen worden ontwikkeld. Het opstellen van deze kaart wordt vanuit het watersysteem perspectief geredeneerd. Wetterskip Fryslan levert een bijdrage in dit proces waar ook in een actualisatie van de gebruiksvisie is voorzien.

Wat willen we bereiken?

Baggeren hoofdwatgangen

Met baggeren zorgen we voor een goed functionerende en gezonde waterinfrastructuur. We voeren baggerwerken uit in de hoofdwatgangen, totaal areaal circa 5.500 km. Jaarlijks baggeren we hoofdwatgangen in de polders, E- en F vaarwegen in de boezem en een aantal grotere (boezem)vaarten. Daarbij toetsen we de kwaliteit van het baggerslib om te beoordelen of we slib op de kant gedeponneerd kan worden of moet worden afgevoerd naar depots voor verontreinigde bagger. Jaarlijks rapporteren we aan het algemeen bestuur het aantal gebaggerde kilometers, initiatieven right to challenge en de kosten.

Wat gaan we daar voor doen?

Baggerwerken voorbereiden

Voortgang maatregel

Dit jaar (2023) gaan we 285 kilometer baggeren. De voorbereiding verloopt volgens planning.

Vervullen van de maatschappelijke functie

Maatschappelijke doel: Zorgen voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Hoofddoel: Zoeken naar koppelkansen met de 2 maatschappelijke doelen van het watersysteem.

Wat willen we bereiken?

Uitvoeringsplan biodiversiteit

Met het uitvoeringsplan biodiversiteit beschermen en verbeteren we de biodiversiteit. Dat doen we aan de hand van de in het uitvoeringsplan beschreven sporen:

- Spoor 1: biodiversiteit in en om het water
- Spoor 2: biodiversiteit op het land

- Spoor 3: biodiversiteit in projecten
- Spoor 4: biodiversiteit en bodem
- Spoor 5: educatie en communicatie over biodiversiteit

Wat gaan we daar voor doen?

Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit

Voortgang maatregel

Dit voorjaar zijn we gestart met beschikbaar maken van capaciteit voor de aanpak van biodiversiteit op het land (spoor 2). Daarnaast lopen via het KRW-programma inrichtings- en beheermaatregelen die een gunstige uitwerking hebben op biodiversiteit in en om het water. Verder dragen wij bij aan educatie door kennis te delen tijdens het Biodiversiteitsfestival Broed in mei 2023.

Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins

Voortgang maatregel

Binnen diverse projecten zijn koppelkansen gerealiseerd zoals het extensiever beheren van assets en het inzaaien met kruidenrijke soorten. Daarnaast is er een start gemaakt met het inventariseren van de koppelkansen binnen de reguliere onderhoudsprocessen.

Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie

Voortgang maatregel

Er zijn kennissessies georganiseerd voor de medewerkers van de reguliere onderhoudsprocessen. De kennissessies met dijkwerkers, klaarmeester en medewerkers van Grienskip zijn gericht op het extensief onderhouden van onze assets en de voordelen voor de biodiversiteit.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Watersystemen	75.255	3.358	78.613
Eindtotaal	75.255	3.358	78.613

Toelichting op wijziging begroting 2023

Funderingsaanpak € 1.000.000 nadelig

Het algemeen bestuur heeft in december 2022 de funderingsaanpak vastgesteld. Bij de vaststelling van de funderingsaanpak zijn drie moties unaniem aangenomen zonder financiële vertaling in de begroting 2023. Bij de behandeling in provinciale staten zijn moties met vergelijkbare strekking aangenomen. Daarnaast is bij de provinciale staten nog een motie aangenomen die oproept om een onafhankelijk intermediair aan te stellen voor de code rood gevallen. Het team funderingen namens de provincie, Wetterskip Fryslân en de gemeenten, heeft recent een eerste inschatting gemaakt van de te verwachte financiële gevolgen van de bovengenoemde besluitvorming inclusief de gevolgen van de moties. Voor 2023 kan de bovengenoemde besluitvorming leiden tot € 1.000.000 aan kosten. Hiervan wordt € 380.000 veroorzaakt door de te verwachten meerkosten van het funderingsloket en onderzoekskosten. Het financiële gevolgen van de moties voor 2023 wordt voorsnog voor ingeschat op € 620.000. Mochten het niet lukken om het verwachte bedrag in 2023 uit te geven, dan zal worden er een voorstel voor vorming bestemmingsreserve gedaan gaan worden omdat er dan invulling gegeven wordt de financiële verplichting 2023 afkomstig uit de moties. De te verwachten meerkosten van de funderingsaanpak inclusief moties voor de jaren na 2023 worden meegenomen bij de kaderbrief 2024-2028.

Bijdragen aan openbare lichamen € 495.000 nadelig

Met de gemeenten is afgesproken om met terugwerkende kracht inflatie te vergoeden aan het uitvoeren van onderhoud in bebouwde gebieden en er is rekening is gehouden met het besluit van het algemeen bestuur om alvast een deel van de verhoging, die in 2024 in gaat, te compenseren.

Brandstof Woudagemaal € 194.000 nadelig

Hogere brandstofkosten voor het Woudagemaal omdat overgegaan is van stook- en dieselolie naar een milieuvriendelijke brandstof (HVO-100). Rekening is gehouden met het draaien in januari (hoogwater) en twee oefen draaiweken om de kennis van de stokers en machinisten op peil te houden.

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 1.669.000 nadelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investerings

In onderstaande tabel is de eindwerk-inschatting per project weergegeven. De eindwerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afrotingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

Watersystemen	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindwerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Kunstwerken actieve waterbeheersing	31.380	30.320	31.417	30.354	-/- 37	-/- 34

Inrichting Watersystemen	15.178	14.678	17.069	14.720	-/- 1.891	-/- 42
KRW-inrichtingsmaatregelen	6.839	4.215	6.892	4.252	53	37
Programma /veenweide	500	288	500	289	0	1

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Krediet		Eindewerkschatting		Netto afwijking		Toelichting
	Bruto	Netto (A)	Bruto	Netto (B)	€ (B-A)	in %	
LG- Dulf de Mersken e.o. fase 2 en 3	200	200	250	250	50	25%	A

Toelichting op onder- of overschrijding

A LG Dulf - De Mersken e.o. fase 2 en 3 (overschrijding € 50.000)

Door een schuivende planning is nu de verwachting dat eind 2023 een inrichtingsplan gereed is. Doordat de voorbereiding langer heeft geduurd zijn er wel extra kosten gemaakt.

Verstrekkingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verskil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Kunstwerken en actieve waterbeheersing	10.650	10.650	10.650	10.650	0	0
Inrichting Watersystemen	591	591	200	200	-/- 391	-/- 391
KRW Inrichtingsmaatregelen	2.200	2.200	3.100	3.100	900	900
Uitvoeringsprogramma Veenweide	300	300	125	125	-/- 175	-/- 175
Boezemgemaal(voorbereiding)	2.000	2.000	0	0	-/-2.000	-/-2.000
Totaal	15.741	15.741	14.075	14.075	-/- 1.666	-/- 1.666

Toelichting op verstrekkingen

Kunstwerken en actieve waterbeheersing

Op dit verzamelkrediet is sprake van overprogrammering. Daardoor zal het volledige verzamelkrediet worden aangevraagd in 2023.

KRW Inrichtingsmaatregelen

In 2023 wordt naar verwachting meer aangevraagd. Deze extra aanvragen passen binnen de geautoriseerde kredieten van 2023 en vorige jaren. In 2022 is niet alle ruimte in de door het algemeen bestuur geautoriseerde kredieten daadwerkelijk verstrekt door het dagelijks bestuur. De extra middelen die in 2022 nodig zijn, komen uit de kredietruimte uit 2022.

Boezemgemaal

Het is nog niet duidelijk of en wanneer er gestart kan worden met de voorbereiding van een extra boezem gemaal. Dit is afhankelijk van de keuzen en uitkomsten van de lopende processen die voortvloeien uit de strategische programma's over de toekomstige inrichting van Friesland.

Risico's

Investeringsrisico: In de tweede helft van 2021 werd duidelijk dat prijzen van materialen harder stijgen dan normaal en dat dit onder andere tot gevolg heeft dat sommige materialen en onderdelen minder goed leverbaar zijn. Deze ontwikkeling zet begin 2022 in versterkte vorm door. Hierdoor kosten investeringsprojecten meer geld. Gevolg kan zijn dat meer krediet nodig is voor lopende projecten, zowel bij het aanvragen van het krediet, na de aanbesteding of tijdens de uitvoering. Ook in 2023 zijn de prijzen van materialen onverminderd hoog waardoor we minder doen voor hetzelfde geld.

Er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan met betrekking tot de opgave watersysteem.

Opgave Waterketen

Portefeuillehouder: Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

De meest actuele ontwikkeling is dat de EU een nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater in de maak heeft. Deze richtlijn ligt nu ter inzage bij de lidstaten van de EU. De verwachting is dat deze eind 2024 wordt vastgesteld en in werking treedt. Deze richtlijn is veel omvattend. Zo worden effluenteisen voor nutriënten flink aangescherpt. Onze rwzi's in Heerenveen en Leeuwarden krijgen hier als eerste mee te maken. Op basis van de huidige concept richtlijn vraagt dit voor 2035 de eerste aanpassingen. De verscherpte nutriënteneisen voor ons nog niet zo spannend, wel dat dezelfde richtlijn ook eisen gaat stellen aan de verwijdering van medicijnresten. Onze RWZI zullen uiteindelijk 80% van de medicijnen moeten verwijderen (welke en hoe wordt nog definitief vastgesteld). De monitoringsfrequentie gaat ook omhoog (betekent veel voor ons lab). Als laatste wordt verwacht, ook weer op basis van de richtlijn zoals deze er nu ligt, dat onze zuiveringsinstallaties energieneutraal worden (voor 2040, en binnen het hek van de zuivering).

Trends die we zien zijn dat het (schone) water dat we produceren meer nuttig gaan inzetten (water-op-maat, tbv natuur, industrie, ...). Daarnaast vertegenwoordigt afvalwater een waarde. De trend is deze waarde te benutten (circulair en klimaatpositief'). Een andere trend is om de benodigde infrastructuur meer adaptief (wendbaar) te maken en de principes van assetmanagement goed toe te passen en de mogelijkheden van procesautomatisering ten volle te benutten.

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
Actualiseren optimalisatiestudie Sint Annaparochie	Groen
Onderzoeken mogelijkheden zuiveringskring Akkrum	Groen
Afronden herijking procesautomatisering rwzi's	Oranje
Visie inrichting architectuur procesautomatisering	Oranje
Opstellen investeringsplan procesautomatisering	Oranje
Volgen ontwikkelingen rioolstelsels bij gemeenten en zonodig omzetten in plannen	Groen
Inventariseren welke overstorten nog problemen leiden ihkv KRW	Groen
Bespreken afvalwatersituatie met bedrijven	Groen
Uitbreiden beluchttingscapaciteit rwzi Heerenveen	Groen
Reductieplan emissies stikstof en fosfaat aan AB voorleggen	Groen
Energiebesparingsplan waterketen opstellen en uitvoeren	Oranje
Emissiebesparingsplan waterketen opstellen	Groen
Uitvoeren fase 2 zon op rwzi's	Groen
Samenwerken met derden mbt energietransitie	Groen
Inzetten op het terugwinnen van grondstoffen	Groen
Afronden proeven demo-installatie PHA2Use	Groen
Heroverwegen betrokkenheid terugwinnen cellulose	Groen
Onderzoek naar fosfaatverwijdering	Groen
Maatregelenpakket vitale en kwetsbare assets gereed	Groen
Waterakkoord met gemeente Leeuwarden (De Hemrik) gesloten	Oranje
Waterakkoord met gemeente Súdwest-Fryslân gesloten	Oranje
Vernieuwen demosite Leeuwarden en afsluiten nieuwe contracten	Groen
Besluit AB verlenging of stopzetten Waterschoon 3.0 Sneek	Oranje
Onderzoek effecten medicijnresten op het waterleven. Deelname Netwerk Medicijnresten Noord Nederland.	Groen
Onderzoek naar de belasting op onze rwzi's door zware metalen en overige microverontreinigingen	Groen
Voortgang investering fase 1 Heerenveen en Leeuwarden binnen krediet en planning	Oranje

Wat willen we bereiken?

Informatiebeveiliging

Het zuiveringsproces is in hoge mate geautomatiseerd. Daarom is cybersecurity een belangrijk thema voor ons. Hierover zijn in 2018 landelijke afspraken gemaakt binnen het Bestuursakkoord Water (BAW). In de daaropvolgende jaren hebben we diverse maatregelen genomen om het aantal kwetsbare onderdelen in het proces te verminderen.

Wat gaan we daar voor doen?

Afronden herijking procesautomatisering rwzi's

Voortgang maatregel

Gezien de urgentie zijn verschillende maatregelen genomen in het proces en doen we alles aan om deze maatregel alsnog te realiseren in 2023. Bij de tweede voortgangsrapportage komen we hier op terug. Daarnaast hebben we in de kaderbrief 2024 - 2028 hiervoor een ruimtevragen opgenomen.

Visie inrichting architectuur procesautomatisering

Voortgang maatregel

Zie "Afronden herijkingen procesautomatisering rwzi's"

Opstellen investeringsplan procesautomatisering

Voortgang maatregel

Zie "Afronden herijkingen procesautomatisering rwzi's"

Wat willen we bereiken?

Klimaatvoetafdruk verkleinen

Door het verder verminderen van ons energieverbruik en onze emissies van CO₂, lachgas en methaan verminderen we de klimaatvoetafdruk van de waterketen.

Wat gaan we daar voor doen?

Energiebesparingsplan waterketen opstellen en uitvoeren

Voortgang maatregel

Multisite benadering nog niet gestart, we wachten op het ministerie voor de aanwijzing van één verantwoordelijke omgevingsdienst per waterschap.

Wat willen we bereiken?

Waterakkoorden

Er is geen verplichting meer om basisrioleringsplannen en gemeentelijke rioleringsplannen op te stellen. En daarmee ook geen natuurlijk moment voor overleg en afstemming met gemeenten over de afvalwaterketen en de afnameverplichting van het waterschap. Met het opstellen van waterakkoorden leggen we een nieuwe basis onder deze samenwerking. We maken afspraken over het stedelijk watersysteem, zowel over afvalwater, oppervlaktewater als over grondwater. Ook denken we aan het oprichten van waterteams per (cluster) van gemeente(n).

Wat gaan we daar voor doen?

Waterakkoord met gemeente Leeuwarden gesloten

Voortgang maatregel

De belasting van de RWZI kan met de beoogde afkoppelmaatregelen onvoldoende gereduceerd worden om investeringen in capaciteitsuitbreiding te vermijden. Er worden gesprekken met de gemeente gevoerd die moeten resulteren in het uitvoeren van een OAS (Optimalisatie Afvalwatersysteemstudie), gericht op de situatie 2040.

Waterakkoord met gemeente Sudwest-Fryslân gesloten

Voortgang maatregel

Er vindt gezamenlijk onderzoek naar optimale maatregelen gericht op klimaatadaptatie in bebouwd gebied plaats. Waterschap en gemeente rekenen samen integraal aan maatregelen in zowel de waterketen als het watersysteem, als voorwerk voor een later (na 2023) te sluiten waterakkoord. Deze benadering is nieuw en wordt als pilot gezien voor een bredere toepassing in Friesland.

Wat willen we bereiken?

Waterschoon Sneek

Wetterskip Fryslân, Elkien, STOWA, gemeente Súdwest-Fryslân en DeSaH bv hebben gezamenlijk een duurzaam en innovatief waterzuiveringssysteem aangelegd in de wijk Noorderhoek in Sneek. Dit als een pilot met een looptijd van 10 jaar. Het systeem is een kleine zuiveringsinstallatie in de wijk. Deze installatie zamelt afvalwater in van 207 nieuwbouwwoningen gescheiden in en zuivert dit afvalwater. In augustus 2023 loopt dit project af.

Wat gaan we daar voor doen?

Besluit AB verlenging of stopzetten Waterschoon 3.0 Sneek

Voortgang maatregel

Op dit moment wordt gewerkt aan Waterschoon 3.0. Het huidige project loopt dit jaar af. Er is een ruimtevrager ingediend om dit project nog twee jaar te kunnen doorzetten, zodat de plannen voor Waterschoon 3.0 uitgewerkt kunnen worden. In 2024 is duidelijk of het project Waterschoon 3.0 er komt, wat mede afhankelijk zal zijn van een subsidietoekenning uit het life-programma. In 2024 komen we, na een go/nogo-beslissing met een kredietvoorstel.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Waterketen	45.759	239	45.998
Eindtotaal	45.759	239	45.998

Toelichting op wijziging begroting 2023

Afvalwaterbehandeling door derden (€ 350.000 voordelig)

De oplevering van RWZI Westerkwartier van waterschap Noorderzijlvest is vertraagd. In 2023 is dit een meevaller in de voortgangsrapportage omdat onze bijdrage nog is gebaseerd op de oude installatie en het lopende contract. In 2024 is deze als ruimtebieder ingediend. Vanaf 2025 kan de RWZI Westerkwartier operationeel zijn en de kostenstijging optreden die in het budget al is opgenomen. De uitgangspunten voor het nieuwe contract zijn ambtelijk overeengekomen maar dienen nog geformaliseerd te worden.

Afzet slib restproducten (€ 200.000 voordelig)

De budgetten voor slibtransport en slibafzet zijn op basis van de kaderbrief verhoogd met een prijsindex van 11%, net als de overige goederen en diensten. De contracten voor slibtransport en slibafzet zijn op basis van gunstigere prijsafspraken gesloten. Daardoor zijn de forse prijsstijgingen voorkomen en wordt een onderschrijding verwacht.

Beheer transportstelsels, slibverwerkingsinstallaties, zuiveringsinstallaties (€ 850.000 nadelig)

De elektriciteitskosten zijn met circa 40% gestegen voor netbeheer, en levering. Ook is de BTW weer opgelopen van 9% in het 2e halfjaar 2022 naar 21%. Wel is een voordeel op energiebelasting opgetreden (beheer transportstelsels). Al met al een budgetoverschrijding van circa € 675.000 op elektriciteit in de waterketen. De elektriciteitskosten voor de "waterschoon" installatie Noorderhoek zijn in 2023 door de woningstichting met terugwerkende kracht vanaf 2018 in rekening gebracht (€ 75.000).

De SDE subsidie van € 300.000 voor teruglevering van opgewekte zonne-energie wordt niet gerealiseerd door gestegen marktprijzen.

Het aanbod van afvalwater door derden via tankwagens is relatief groot. We verwachten daarom meer opbrengsten te kunnen genereren van € 200.000

Er is slib vanuit een RWZI overgestort in het oppervlaktewater. Op dit lozingspunt moest met spoed worden gebaggerd om de negatieve effecten op de waterkwaliteit te beperken, € 100.000 nadelig.

Beheer transportstelsels, slibverwerkingsinstallaties, zuiveringsinstallaties (€ 400.000 voordelig)

De slibgisting RWZI Leeuwarden is gedeeltelijk geactiveerd op 1 januari 2023. De geplande oplevering in april 2023 van het deelproject van € 6,8 miljoen is vertraagd doordat schade is opgetreden aan de constructie van de afdekking van de gashouder. Hierdoor zijn de afschrijvingslasten € 400.000 lager dan begroot.

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 339.000 nadelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investerings

In onderstaande tabel is de eindwerk-inschatting per project weergegeven. De eindwerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afrotingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindwerkinschatting (EWI)		Verskil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
rwzi's en transportstelsels	21.853	21.853	22.070	22.070	217	217
Energiemaatregelen	2.958	2.958	2.958	2.958	0	0
Optimaliseren slibketen L'warden en H'veen	49.950	49.950	49.950	49.950	0	0

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Krediet		Eindwerkinschatting (EWI)		Netto afwijking		Toelichting
	Bruto	Netto (A)	Bruto	Netto (B)	€ B-A	in %	
rwzi Bolsward	8.500	8.500	8.500	8.500	P.M.		A
Optimalisatie Slibketen Leeuwarden fase 1	8.300	8.300	8.000	8.000	-/-300	3,75%	B
Optimalisatie Slibketen SOI Heerenveen fase 1	38.350	38.350	38.650	38.650	300	0,8%	C

Toelichting op onder- of overschrijding

A. rwzi Bolsward

Eind 2022 is onze aannemer failliet verklaard. Inmiddels is er een rechtsopvolger. Door het faillissement is ongeveer 3 maanden vertraging opgetreden. Dit heeft consequenties voor de opleverdatum en het is nog ongewis wat de financiële gevolgen zullen zijn.

B. Optimalisatie Slibketen Leeuwarden fase 1 (onderschrijding € 300.000)

Er wordt een onderschrijding van € 0,6 mln. verwacht. De onderschrijding is veroorzaakt door adequate beheersing van de risico's en een strikte bewaking van de projectscope. In Q2 vindt afstemming met de beheerorganisatie plaats over de nog uit te voeren maatregelen t.b.v. overdracht. De oplevering (gepland in april 2023) wordt uitgesteld omdat een deel van de nieuwe constructie voor de afdekking van de gashouder is ingestort. Het is nog niet duidelijk welke partij aansprakelijk is voor de betrouwbaarheid van de geplaatste afdekking van de buffertank. We houden de post onvoorzien nog in tact voor de nazorgfase. In VR I wordt aan het AB voorgesteld om een overschot van € 0,3 mln. af te romen.

C. Optimalisatie Slibketen SOI Heerenveen (overschrijding € 300.000)

De aanneemsom voor de bouw van de nieuwe SOI is hoger uitgevallen door de marktomstandigheden. In VR I stellen we aan het AB voor om aanvullend krediet hiervoor toe te kennen. Levering van PLC besturingsmateriaal is kritiek voor planning van het project. Beschikbaarheid PLC-materiaal nog niet gegarandeerd via eigen inkoopcontracten.

De overschrijding wordt mede veroorzaakt door een hogere inschrijfsom van de aannemer ten opzichte van de raming. Daarnaast is in 2022 besloten dat de bouwrente ook in 2023 en 2024 ten laste van de projecten komt. Hier is bij de kredietaanvraag geen rekening mee gehouden. Door vermeende tegenstrijdigheden in het bestek is tevens een vertragsclaim opgelegd door de aannemer. In samenwerking met juridische zaken wordt bekeken in hoeverre deze claim gegrond is.

Verstrekingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
RWZI en transportstelsel	7.250	7.250	3.200	3.200	-/- 4.050	-/- 4.050
Energiemaatregelen	2.059	2.059	2.500	2.500	441	441
Groot Onderhoud en KAM	1.700	1.700	1.700	1.700	0	0
Totaal	11.009	11.009	7.400	7.400	-/- 3.609	-/- 3.609

Toelichting op verstrekingen

RWZI en transportstelsel

De verstrekingen in 2023 blijven naar verwachting achter omdat er onvoldoende capaciteit beschikbaar is. De lopende projecten voor de slibontwateringsinstallatie en uitbreiding van RWZI Heerenveen leggen beslag op de eigen capaciteit.

Energiemaatregelen

Er is een krediet van € 2,5 mln. beschikbaar gesteld voor aanleg van zonnepanelen op rwzi's. Dat is hoger dan het daarvoor begrote investeringsvolume.

Risico's

De risico's met betrekking tot de opgave Waterketen, die zijn beschreven in de beleidsmaatregelen zullen ten uitvoer worden gebracht. Er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan met betrekking tot de opgave Waterketen. In samenwerking met de nieuwe risicomanager zal er eventueel in de tweede voortgangsrapportage gerapporteerd worden over de risico's die gelden voor de opgave Waterketen.

Opgave Bedrijfsvoering

Portefeuillehouders: Frank Jorna, Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Bestuur en externe communicatie
- Heffing en invordering
- Planvorming

Actuele ontwikkelingen en trends

We zijn actief bezig met het omzetten van het financiële pakket en lopen op schema. Dit nieuwe pakket moet ons meer inzicht en sturing geven op onze financiële processen en resultaten. Tevens zijn we bezig met het definiëren van de rol van het waterschapshuis en hoe dit onze samenwerking met andere waterschappen vormgeeft. Het waterschapshuis is een samenwerkingsverband van alle waterschappen op het gebied van ICT en informatievoorziening. We willen onze rol als opdrachtgever en partner versterken en onze belangen behartigen. Als laatste vraagt ons ICT landschap meer aandacht en geld en heeft telkens meer betekenis voor de organisatie. Met programma's zoals digitale transformatie geven we invulling aan de digitale ontwikkeling van de organisatie. We willen onze processen en dienstverlening digitaliseren, innoveren en verbeteren.

Voortgang beleidsdoelen

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit de begroting 2023 opgenomen en wordt de voortgang weergegeven. Daar waar de voortgang achterblijft (oranje of rood), wordt een toelichting gegeven.

Maatregel begroting 2023	Voortgang bij VR 1
Onderzoek naar applicatie opstellen P&C-producten en invoeren	Groen
Vereenvoudigen financiële administratie	Groen
Introduceren nieuwe cloudoplossing datapakhuis	Groen
In kaart brengen benodigdheden digitale infrastructuur, aannemen Enterprise-architect	Groen
Extra servicedeskmedewerker en systeembeheerder aannemen	Groen
Invoeren (met andere waterschappen) van een SOC	Oranje
Waakvlamcontract afsluiten met leverancier IT-security	Oranje
Uitvoeren laatste maatregelen BIO en AVG	Groen
Inzetten op communicatie en bewustwording BIO en AVG	Groen
Collectief cloudcontract met andere waterschappen	Groen
Landelijke dashboards WK, WS en veiligheid	Groen
Traineeprogramma DEEP voor professionals	Groen
Werken aan een goede informatiepositie	Groen
Werken aan bewustzijn en samenwerking tav digitale transformatie	Groen
Voorleggen AB definitief besluit LIMS	Groen
Vier informatiecategorieën Woo invoeren en afronden	Groen
Alle klantcontacten zaakgericht afhandelen	Groen
Gebruik van DigiD-herkenning, webformulieren en sjablonen	Groen
Aantrekken tweede functioneel beheerder zaakstelsel	Groen
Monitoren kwaliteit en kwantiteit diensverlening en daarover rapporteren	Groen
Opstellen kwaliteitshandvest dienstverlening	Groen
Gehele wagenpark rijdt op blauwe diesel of elektrisch	Groen
Plan laadinfrastructuur 2023-2030 gereed	Groen
Uitwerken uitgangspunten klimaatneutraal en circulair inkomen en voorleggen aan DB	Groen
Starten project voor aanleveren grondwaterreeksen	Groen
Opstellen meerjarenplan Toezicht en Handhaving periode 2023-2027	Groen
Opstellen voorstel nieuw beleid en regelgeving mbt ondermijning en voorleggen aan AB	Groen

Wat willen we bereiken?

Informatiebeveiliging en privacy

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) hanteren we als richtlijnen voor informatiebeveiliging en privacybescherming. Ook in 2023 verbeteren we onze beveiliging om acute bedreigingen voor de informatieveiligheid het hoofd te kunnen blijven bieden. Dat doen we intern én in samenwerking met externe partijen. Door het moderniseren van ons ICT-landschap is daar minder beheer nodig. Die ruimte en tijd zetten we in om de nodige maatregelen uit te voeren.

Wat gaan we daar voor doen?

Invoeren (met andere waterschappen) van een SOC

Voortgang maatregel

De aanbesteding bij Het WaterschapsHuis (HWH) heeft vertraging opgelopen, In september wordt beoordeeld of we zelfstandig een traject moeten opstarten.

Waakvlamcontract afsluiten met leverancier IT-security

Voortgang maatregel

Aanbesteding bij Het WaterschapsHuis (HWH) is vertraagd vanwege capaciteitsproblemen. Uitkomsten onzeker, we zullen hier in de 2e voortgangsrapportage met een update komen.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2023	Wijziging begroting 2023	Nieuwe begroting 2023
Bedrijfsvoering	12.580	1.152	13.732
Eindtotaal	12.580	1.152	13.732

Toelichting op wijziging begroting 2023

Algemene baten en lasten (€ 1.000.000 nadelig) budgettair neutraal

Bij het opstellen van de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met € 1.000.000 aan extra belastingopbrengsten ten opzichte van de raming van het Noordelijk Belastingkantoor (NBK). Dit bedrag hebben we opgenomen onder de Algemene baten en lasten. Bij deze voortgangsrapportage blijkt dat de raming van de belastingopbrengsten 2023 daadwerkelijk hoger uitvallen dan in de begroting 2023 opgenomen. Daarom boeken we deze extra opbrengst nu bij de opgave bedrijfsvoering af en bij de belastingopbrengsten weer op. Dit leidt niet tot een uitzetting van de begroting.

Bouwrente (€ 300.000 voordelig)

De bouwrente wordt jaarlijks met een vast bedrag begroot. De prognose is bijgesteld op basis van de beginstand van het onderhandenwerk, de investeringsuitgaven in het eerste kwartaal en de prognose voor de rest van het jaar. De kosten van de bouwrente worden toegerekend aan lopende investeringsprojecten.

Personeel (€ 185.000 nadelig)

Als gevolg van onder meer langdurige ziekte hebben we een extra medewerker moeten inhuren, waar we in de begroting geen rekening mee hebben gehouden. Daarnaast hebben we in de begroting rekening gehouden met inkomsten vanuit detacheringen naar andere overheden. Echter, zijn deze detacheringsovereenkomsten per 1 januari 2023 beëindigd. Dit hadden we bij het opstellen van de begroting niet voorzien.

Huisvesting (€ 210.000 nadelig)

De kosten voor energie en diensten zoals bewaking en beveiliging zijn naar verwachting hoger dan voorzien, onderhoudskosten met betrekking tot het hoofdkantoor zijn de begroting ontgroeid. Het onderhoudsplan wordt in 2023 geactualiseerd. De geraamde kosten zijn de laatste jaren steeds hoger dan begroot. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een stijging van loon- en de materiaalkosten. Daarnaast voorziet het huidige onderhoudsplan alleen in de instandhouding van het gebouw en de installaties. Er is geen financiële ruimte voor bijvoorbeeld verduurzaming of verbetering.

Dividend (€ 550.000 voordelig)

De NWB Bank zal in 2023 € 60 miljoen als dividend uitkeren. Op basis van verdeling van het dividend 2021 komen wij in aanmerking voor een uitkering van 5,75% van dit bedrag = € 3.450.000. In de begroting 2023 is een bedrag opgenomen van € 2.900.000. Een voordeel derhalve van € 550.000.

Kosten samenhangend met bestemmingsreserves (€ 607.000 nadelig)

De aanpassing van de begroting houdt verband met de extra kosten die in 2023 worden gemaakt voor werkzaamheden die in 2022 gepland waren. Hiervoor zijn bij de jaarrekening 2022 bestemmingsreserves gevormd, zodat deze extra werkzaamheden geen effect hebben op het resultaat 2023.

Deze extra kosten hangen samen met een onttrekking aan de bestemmingsreserves. Zie ook hoofdstuk "Bestemmingsreserves".

Investerings

Verstrekingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting 2023		Prognose 1 2023		Verskil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Investerings IM	714	714	714	714	0	0
Investerings t.b.v. Laboratorium	2.155	2.155	2.155	2.155	0	0
Verkiezingen	576	576	576	576	0	0
Vervanging materieel, voertuigen en overig	656	656	656	656	0	0
Totaal	4.101	4.101	4.101	4.101	0	0

Risico's

De risico's zijn beschreven in de begroting en op dit moment zien we geen nieuwe risico's voor de opgave Bedrijfsvoering.

Belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen op het gebied van de netto belastingopbrengsten en de mutaties bestemmingsreserves toegelicht.

Netto belastingopbrengsten

De inkomsten van het waterschap worden hoofdzakelijk bepaald door de belastingopbrengsten. De belastingen bestaan voor de taak watersysteembeheer uit de heffing van de omslagen ingezetenen, gebouwd, ongebouwd, natuur en de verontreinigingsheffing. Voor de taak zuiveringsbeheer is er de zuiveringsheffing. De netto belastingopbrengsten bestaan uit de bruto belastingopbrengsten minus de kwijtschelding en oninbaarheid. De prognose is gebaseerd op de prognose van het Noordelijk Belasting Kantoor over het eerste kwartaal 2023.

Watersysteembeheer

Watersysteemheffing Ingezetenen

Ten opzichte van de begroting wordt er een hogere opbrengst voorzien van € 69.000.

Het aantal heffingseenheden is de laatste jaren meer gestegen dan was voorzien. De gemiddelde jaarlijkse stijging vanaf 2017 wordt nu als uitgangspunt genomen. Het hoger aantal opgelegde heffingseenheden in de voorgaande jaren heeft een verhogend effect in het huidige jaar.

Watersysteemheffing Gebouwd

De meeropbrengst van de categorie gebouwd in de 1ste voortgangsrapportage 2023 bedraagt ten opzichte van de begroting € 4,1 miljoen. Dit bedrag is opgebouwd uit twee componenten, namelijk een meeropbrengst over voorgaande jaren van € 1,3 miljoen en een meeropbrengst van € 2,8 miljoen over het jaar 2023.

Voorgaande jaren:

Aan het eind van 2022 is bij het opstellen van de jaarrekening 2022 door het Noordelijk belastingkantoor een inschatting gemaakt van de nog op te leggen aanslagen over het jaar 2022. Hierbij is uitgegaan van het stijgingspercentage van de WOZ-waarde zoals die door de Waarderingskamer was afgegeven. Dit percentage bedroeg 8,3% ten opzichte van de WOZ-waarde uit 2021. Bij het opstellen van de eerste kwartaalrapportage bleek dat de totale WOZ-waarde ten opzichte van 2021 met 10,9% was gestegen. Dit houdt in dat de opbrengst van de nog op te leggen aanslagen nog eens 2,6% stijgt ten opzichte van de gerealiseerde opbrengst gebouwd 2022 van € 50.960.000. Dit is afgerond € 1,3 miljoen

De te lage inschatting van de WOZ-waarde is mede een gevolg van het feit dat een aantal gemeenten in 2022 een achterstand had bij de aanlevering van de gegevens aan de Landelijke Voorziening Waardering Onroerende Zaken (LV-WOZ). Deze achterstand heeft de juiste inschatting van de balanspost aan het eind van 2022 ernstig bemoeilijkt. Deze achterstand is in het eerste kwartaal van 2023 ingelopen waardoor een betere inschatting kon worden gemaakt van de definitieve opbrengst gebouwd over het jaar 2022.

2023:

De WOZ-waarde voor de berekening van de tarieven 2023 is gebaseerd op de prognose van het tweede kwartaal 2022 en is eind augustus 2022 ontvangen. Op deze prognose is voor de waarde van 2023 een stijgingspercentage van 10,5% toegepast op de WOZ-waarde die op dat moment bekend was. Ten opzichte van de begroting 2022 is de WOZ-waarde in de begroting 2023 met 12,93% toegenomen. Op basis van de eerste kwartaalrapportage wordt nu rekening gehouden met een stijging ten opzichte van 2022 van 18,8%. Naast de reguliere stijging van de waarde werkt ook de hogere gerealiseerde WOZ-waarde over het jaar 2022 mee in de hogere WOZ-waarde in 2023. Ten opzichte van de begroting 2023 stijgt de WOZ-waarde met 5,2%. Hierdoor stijgt ook de opbrengst over het jaar 2023 met 5,2% wat neerkomt op (5,2% van € 53.328.000) afgerond € 2,8 miljoen.

Ten opzichte van de begroting wordt er een hogere opbrengst voorzien van € 2.798.000. De afgelopen jaren is, bij stijgende WOZ-waarden, gebleken dat de daadwerkelijke stijging van de WOZ-waarde hoger uitpakt dan de informatie van de waarderingkamer aangeeft. Daarnaast heeft een hoger aantal opgelegde heffingseenheden in de voorgaande jaren ook een verhogend effect in het huidige jaar.

Watersysteemheffing Ongebouwd

Ten opzichte van de begroting wordt er een lagere opbrengst voorzien van € 81.000.

Zuiveringsbeheer

Verontreinigingsheffing woningen

Ten opzichte van de begroting wordt er een lagere opbrengst voorzien van € 53.000.

Dit is het gevolg van het niet doorvoeren van het verlagen van de opbrengst verontreinigingsheffing bij het vaststellen van de begroting, terwijl het tarief wel met 5% is gedaald.

Zuiveringsheffing bedrijven

Voor de tabelbedrijven wordt een daling verwacht van 3.700 vervuilingseenheden (€ 217.000). Dit is gebaseerd op de realisatie van de afgelopen jaren.

Zuiveringsheffing woningen

Ten opzichte van de begroting wordt er een hogere opbrengst voorzien van € 91.000. Het aantal heffingseenheden is de laatste jaren meer gestegen dan was voorzien. De gemiddelde jaarlijkse stijging vanaf 2017 van de heffingseenheden ingezetenen wordt nu als uitgangspunt genomen. Deze stijging bij de heffingseenheden ingezetenen heeft een gelijk effect bij de verontreinigings- zuiveringsheffing woningen waarbij er rekening wordt gehouden met het effect van invoering van de alleenwonendenregeling in het desbetreffende invoeringsjaar. De hoger aantal opgelegde heffingseenheden in de voorgaande jaren hebben een verhogend effect in het huidige jaar.

Kwijtschelding

Wetterskip Fryslân hanteert per 1-1 -2023 voor de kwijtschelding de vermogensnorm verzuiming. Op dit moment is er nog geen aanleiding de raming aan te passen. Bij de volgende rapportage is daar een beter beeld van.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves ontwikkeling 2023

Bedragen x € 1.000

Overige bestemmingsreserves	Balans per 31-12-2022	Toevoeging (+) 2023	Onttrekking / vrijval (-) 2023	Balans per 31-12-2023
<i>Langdurige bestemmingsreserves</i>				
Opwaarderen serviceniveau gegevensbeheer	55	-	-	55
Generatiebeleid	370	-	-	370
Innovatie	803	-	157	646
Renovatie sluizen Lauwersoog	795	-	239	556
HWBP	1.561	-	-	1.561
Overdracht/ onderhoud Noorderpier	674	-	47	627
Doorontwikkeling organisatie	132	-	25	107
<i>Subtotaal langdurige bestemmingsreserves</i>	<i>4.390</i>	<i>-</i>	<i>468</i>	<i>3.922</i>
<i>Bestemmingsreserves met korte looptijd</i>				
Veiligheidstoetsing Keringen	538	-	-	538
Implementatie omgevingswet	306	-	-	306
Bestemmingsres Bez.Centrum WG	157	-	-	157
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2021)	500	-	-	500
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2022)	400	-	-	400
Waterconservering zandgronden	63	-	-	63
Opstellen biodiversiteitsplan	200	-	50	150
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met korte looptijd</i>	<i>2.164</i>	<i>-</i>	<i>50</i>	<i>2.114</i>
<i>Bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>				
Loopbrug hoofdkantoor	150	-	150	-
Verouderde techniek	200	-	200	-
Baggeren achterstallig onderhoud stedelijk water	1.505	-	-	1.505
Baggeren grote vaarten	1.181	-	1.181	-
KCC (KlantenContactCenter)	100	-	100	-
Inzet Woudagemaal en compensatie werk met bijzondere eisen	88	-	88	-
Baggeren waterkwaliteit	200	-	200	-
BOVI	110	-	110	-
Toegangsbeveiliging	150	-	150	-
Overdracht Primaire keringen	55	-	55	-
Huur centrifuge	259	-	259	-
Sloop rioolgemaal Exmorra	80	-	80	-
100 jarig bestaan Woudagemaal	50	-	50	-
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>	<i>4.128</i>	<i>-</i>	<i>2.623</i>	<i>1.505</i>
Totaal bestemmingsreserves	10.682	-	3.141	7.541